

REGIONPLAN OCH BUDGET 2022–2024

REGION VÄSTMANLAND

Politiskt förord

Region Västmanland behöver ett nytt ledarskap som ser potentialen i den medicinska utvecklingen och som ser till att den blir verklighet även för Västmanlands invånare och medarbetare.

Pandemiåren 2020 och 2021 påverkar alla delar av samhället i större eller i mindre utsträckning. Till största del i negativ mening, i form av sjukdom och död. Men också försämrad livskvalitet i form av isolering för vissa åldersgrupper, ökande vårdköer och medicinska undersökningar som inte genomförts. Stora grupper inom vården har arbetat hårt för att möta utmaningen att erbjuda en god hälso- och sjukvård under en pandemi. Uppsägningar, företagsnedläggelser, stora kostnader och att mycket som var beslutat vad gäller utbildning och utveckling har satts på halt är andra konsekvenser.

Den lilla positiva del som kan skönjas är att digitalisering fått ett stort genomslag, hygienstandarden har förbättrats totalt sett i samhället och fått till följd att till exempel säsongsinfluensa, vinterkräksjuka och andra säsongsbundna sjukdomstillstånd minskat.

Pandemins effekter påverkar även Regionen 2022 och kommande år. Ökande vårdköer ska arbetas bort, utbildningar och kompetensutveckling som inte genomförts ska genomföras. En effekt som inte ska underskattas är att de delar av vården som burit den tyngsta bördan av pandemin är sliten med de konsekvenser som det kan medföra vad gäller ökad personalomsättning och svårigheter att rekrytera personal.

Det finns därför anledning att i budget och planarbetet prioritera åtgärder som innebär att stärka verksamheternas möjligheter att hantera de negativa effekterna av pandemin och planera för att medarbetarna framöver ska räcka till. Det vill säga personalpolitiken behöver bli mer hållbar.

Förutsättningarna för Region Västmanland att leverera en god hälso- och sjukvård med en budget i balans 2022 och goda ekonomiska förutsättningar för planperioden samtidigt som verksamheterna ska leverera vård och service till västmanlänningarna av god kvalitet kommer att innebära utmaningar och ställer höga krav på nytänkande och beslutsförmåga.

Region Västmanland har problem med styrning och ledning och det på framförallt politisk ledningsnivå. Moderaterna och Kristdemokraternas syn på ledning och styrning av Region Västmanland är att regionen leds och styrs av förtroendevalda som till sin hjälp har personal i ledningsfunktion. Vad, Hur, När och andra uttryck kopplat till ledning och styrning av regionen är alla en fråga för de valda representanterna. Det är ett ansvar som följer av uppdragen och går inte att friskriva sig ifrån. Det är dessutom en demokratisk skyldighet.

Att regionen har ledningsproblem framgick tydligt i samband med att Västerås stad ensidigt beslutade sig för att lägga ner Västerås flygplats. Trots att regionens verksamheter redovisade att ett beslut om nedläggning riskerade att negativt påverka viktiga samhällsfunktioner vägrade den politiska ledningen i regionen att agera.

Regionen har sedan 2017 det regionala utvecklingsansvaret med det följer ett särskilt ansvar för infrastruktur. Flyg är infrastruktur. Trots en lagstadgad uppgift vägrade regionledningen att ens sätta sig i förhandling om tänkbara lösningar med Västerås stad. Regionledningen svek sin uppgift och västmanlänningarna. Regionledningen teg.

I vår budget redovisar vi flera konkreta förslag om tillvägagångssätt för att nå av oss uppsatta mål. Det gäller såväl Vad och Hur som När.

Vi anser att den styrmodell som styret tillämpar visar på deras oförmåga att i genomförbara förslag bidra till att utveckla regionen där alla delar påverka varandra. De har helt lämnat över den frågan till stab och ledningspersonal. Det gäller i synnerhet området hälso- och sjukvården där hela summan placerats inom en och samma ram utan möjlighet för regionfullmäktige att påverka.

Regionens problem består inte bara av ett styre som visar sig oförmögna att styra. Till det ska läggas de kvalitetsbrister som funnits under många år såsom höga sjuktal, brist på vissa personalkategorier och bristande ekonomisk styrning inom sjukvården.

Exempel på mål som borde formuleras gemensamt mellan specialistvård, primärvård, nära vård, fastighet och digitalisering för att verkligen ta kliv framåt både vad gäller kvalitet, medicinska resultat och produktivitet handlar om ordinerad egenvård för kroniker och digitaliseringsstöd i cancervården.

Men det är inte så det jobbas i Västmanland under nuvarande styre. Här satsar styret på kortsiktiga program utan att se till helheten.

Inga gemensamma politiska mål med länets kommuner har hittills fattats gällande utvecklingen till god och nära vård. Detta är en stor brist.

Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag redovisas relativt det budgetförslag som presenterats av Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet, här kallat "styret" vid regionstyrelsens budgetsammanträde.

Tomas Högström (M), gruppledare för Moderaterna

Malin Gabrielsson (KD), gruppledare för Kristdemokraterna

Not: Vårt budgetförslag är justerat med anledning av yttre faktorer avseende plan 2023 och 2024 jämfört med förslaget som presenterades vid regionstyrelsens sammanträde 2021-05-25.

Innehåll

Politiskt förord.....	2
Målområde 1: Ett välmående Västmanland	6
En god och jämlik hälsa	6
Psykisk ohälsa	7
Hälsosamtal	7
Vaccinationer och screening	7
Ungas hälsa	8
Utveckla vården tillsammans med patienten.....	9
Förslag till beslut:.....	9
Målområde 2: Ett tillgängligt Västmanland	9
Regionalt ledarskap - att dra åt samma håll	9
Förslag till beslut:.....	10
En trygg och modern kollektivtrafik	10
Förslag till beslut:.....	12
Kulturlivet	12
Turism och besöksnäring	12
Förslag till beslut:.....	13
Elförsörjning.....	13
Hållbar infrastruktur.....	13
Förslag till beslut:.....	14
Målområde 3: Ett nyskapande Västmanland.....	14
Näringsklimat och fler i arbete	14
Innovativ kollektivtrafik och infrastruktur	16
Grön innovation.....	16
Utveckla arbetsplatserna	16
Externa samarbetspartners.....	16
Lärosäten	17
Förslag till beslut:.....	17
Målområde 4: En effektiv verksamhet av god kvalitet	17
Vården ska fungera.....	17
Vårdens mångbesökare	18
Förslag till beslut.....	19
Tillgänglig och köfri sjukvård.....	19
Ambulans- och intensivvård.....	20

Förslag till beslut:	20
Den hållbara regionen	20
Förslag till beslut:	21
Omställning för att klara hållbarhet och framtidens vård	21
Digitala vårdtjänster	22
Förslag till beslut:	22
Nära vård	23
Våra bolag och gemensamma verksamheter	23
Förslag till beslut:	24
Målområde 5: Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare	24
Personal och uppdragstagare	24
Hyrpersonal	25
Trygga arbetsplatser	25
Minskad administration	25
Förslag till beslut:	26
Målområde 6: En tryggare och säkrare region	26
Hot och våld mot vårdpersonal	27
Tryggheten i Västmanland	27
Brottslighet och Västmanlands näringsliv	28
Förslag till beslut:	28
Målområde 7: En stark och uthållig ekonomi	29
Skatter och intäkter	31
Förslag till beslut:	31
Resultat	32
Avgifter	32
Förslag till beslut:	32
Ekonomiska ramar	33
Förslag till beslut:	34
Effektiviseringar och besparingar	34
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	36
Förslag till beslut	38
Investeringar	39
Förslag låneramar	39
Förslag till beslut:	40
Förslag till Regionfullmäktiges beslut:	41

Målnråde 1: Ett välmående Västmanland

En god och jämlik hälsa

Folkhälsoarbete syftar till att genom insatser främja hälsa och förebygga fysisk, psykisk och social ohälsa. Region Västmanland kan bidra till att påverka folkhälsan i en positiv riktning.

Effektiva förebyggande insatser är en investering i minskade kostnader för ohälsa i framtiden och ökad livskvalité. Samtidigt är det viktigt att vi lyfter att de allra flesta har möjlighet att påverka sitt hälsoläge till det bättre. Vi har alla ett individuellt ansvar för vår hälsa och Region Västmanland ska uppmuntra investeringar i hälsa, både i form av tid, engagemang och ekonomiska resurser.

Det finns olika vägval att göra hur kommande satsningar ska riktas inom folkhälsoområdet, exempelvis huruvida dessa ska riktas antingen mot specifika grupper eller generellt. Här är evidens och hälsoekonomiska beräkningar viktiga att ta med i underlag för beslut liksom de specifika utmaningar som finns när det gäller just Västmanland.

Region Västmanland följer sedan länge hälsoutvecklingen bland vuxna genom befintlig statistik och befolkningsundersökningen Liv och Hälsa. Genom Liv och Hälsa Ung följer regionen den upplevda hälsan bland unga i Västmanland. Senaste Liv och Hälsa genomfördes 2017. Liv och Hälsa Ung genomfördes 2020.

En utmaning för regionen är den förväntade ökningen av psykisk och fysisk ohälsa i spåren av pandemin. Regionen är därför med och finansierar en extra Hälsa på lika villkor undersökning som kommer genomföras under 2021.

Detta för att kunna analysera eventuella Covid-19 relaterade effekter på folkhälsan bland vuxna i Västmanland. Resultatet av den undersökningen måste ligga till grund för prioriteringar på kort och lång sikt.

Det är viktigt att poängtera att hälsoutvecklingen i Sverige är generellt sett god, och så även i Västmanland även om vi i delar placerar oss sämre än riket. Trots att hälsoutvecklingen är god finns det stora sociala, socioekonomiska och geografiska skillnader. Det finns stora skillnader mellan länets kommuner i hur man upplever sin hälsa. Det finns även en skillnad i hälsoläge mellan män och kvinnor.

Såväl psykiska som fysiska besvär är vanligare hos kvinnor. Kvinnor gör även mer av arbetet hemma i hushållen och har därtill oftare anställningar inom det offentliga. Eftersom arbetslivet och arbetssituationen har en stor inverkan på människors hälsa kan främjandet av kvinnors företagande även ses som en viktig hälsoaspekt. Ett företagsklimat som aktivt främjar etableringar av företag inom vård- och omsorgssektorn kan därmed inte bara jämna ut ekonomiska skillnader mellan könen, utan även hälsan.

Levnadsvanor såsom rökning, riskfylld alkoholkonsumtion, ohälsosamma matvanor och fysisk inaktivitet beräknas bidra till en femtedel av den samlade sjukdomsburden. En tredjedel av vuxna i Västmanland rör sig för lite på sin fritid. Ofrivillig ensamhet och mobbning är växande problem. Trygghet, utbildning och tillgång till arbete är även det faktorer som tydligt påverkar hälsan, därför är det oroväckande att otryggheten och arbetslösheten växer samtidigt som Västmanland har en lägre utbildningsnivå än riket i övrigt.

HBQI-personer är en högriskgrupp vad gäller psykisk ohälsa och självmord. HBQI-personer mår ofta sämre än andra och löper större risk att drabbas av kränkande särbehandling. Ingen ska mötas av ett bristande bemötande i Region Västmanlands verksamheter på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

Civilsamhället och studieförbunden ska vara naturliga samverkanspartner och ses som en resurs i folkhälsoarbetet. Idrottsrörelsen erbjuder redan idag möjlighet till en aktiv fritid men mer arbete och resurser krävs för att vända trenden med övervikt, sömnproblem och stillasittande.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan är och kommer även för en tid framöver vara den enskilt största orsaken till ohälsa. Ångest, depression och stressrelaterad ohälsa är en dominerande orsak till sjukskrivning och i den utredning som nyligen genomfördes kring primärvårdsprogrammet uppges att ca 70 % av patienterna i väntrummen på vårdcentralen har någon form av upplevd psykisk ohälsa samtidigt som det finns brister i primärvårdens förmåga att hantera denna problematik.

Vi välkomnar att uppdraget kring psykisk ohälsa planeras att förstärkas i förslaget till nytt primärvårdsprogram. Regionen måste möta upp det ökande behovet av psykisk ohälsa och primärvården ska vara basen i det arbetet. Vi välkomnar även satsningen på en äldrepsykiatri i Västmanland. Arbetet med självmordspreventionen behöver fortsätta och spridas över alla verksamheter så att personer i riskzonen upptäcks och kan hjälpas i tid.

Hälsosamtal

Folkhälsoarbete har hittills präglats av att bygga upp en separat organisation i form av hälsocenter. Vi anser att hälsocentralerna ska läggas ner och att arbetet med förebyggande hälsoarbetet tydliggörs för vårdcentralerna.

I förslaget till nytt primärvårdsprogram finns skrivningar att hälsocentraler övertar uppgiften att svara för hälsosamtal istället för som idag då de utförs av läkare vid vårdcentralerna. Det är en lösning så länge som hälsocentralerna finns kvar men vi förordar lösningen att hälsosamtal flyttas till andra lämpliga personalgrupper inom primärvården samt att ersättningsnivån för utfört samtal sänks.

Huruvida hälsosamtal för 50-åringar är en god hälsoekonomisk åtgärd ska utvärderas. Samtidigt bör det ses över om dessa samtal skall avgiftsbeläggas.

Vaccinationer och screening

En mycket viktig del av folkhälsoarbetet är den pågående vaccinationen mot Covid-19. Vaccinationer och screeningverksamhet är mycket viktiga delar av regionens folkhälsoarbete och det kommer kräva fortsatt fokus framöver för att slutföra vaccinationen mot Covid-19.

Screeningverksamheter har under perioder fått stå tillbaka under pandemin och många har utifrån rädsla för Covid-19 avstått från att gå på kontroller. Det kommer krävas insatser för att fånga upp fler i screeningverksamhet och där det är möjligt ska självtester införas tex för HPV.

I början på april i år ställde sig en enig riksdag bakom att livmoderhalscancer ska utrotas i Sverige inom 5–7 år. Detta efter ett initiativ i socialutskottet av Moderaterna och Kristdemokraterna. Arbetet innebär bland annat att riksdagen föreslår att regeringen tar sig an WHO:s globala strategi inom området med catch-up vaccinationer för kvinnor upp till 26 år som inte hann få HPV-vaccin i skolan.

Här finns det goda möjligheter för regionerna att agera redan nu istället för att invänta nationella beslut. Region Stockholm har redan fattat beslut om kostnadsfri catch-up vaccinering för kvinnor upp till 26 års ålder. Kostnaden förväntas kompenseras för minskade framtida sjukvårdsbehov.

Region Västmanland bör likt Region Stockholm erbjuda catch-up vaccination mot HPV för kvinnor upp till 26 år. Detta kräver planering och arbetet beräknas inte kunna komma igång fullt ut förrän 2023. För detta avsätts i budget 1 mkr 2022 samt 2 mkr 2023 och 1 mkr 2024. Arbetet kan därmed påbörjas i avvaktan på Socialstyrelsens förväntade beslut.

Ungas hälsa

Trygga barn är kanske den största framtida investeringen samhället kan göra kopplat till psykisk hälsa och välbefinnande men också sysselsättning i form av arbete och utbildning. Den tryggheten börjar såklart i hemmet och för vårdens del inom mödravården och barnhälsovården (BVC).

Tyvärr visar undersökningen Liv och Hälsa Ung att andelen som mår bra eller mycket bra fortsätter att minska. Detta gäller såväl pojkar som flickor. Undersökningen genomfördes innan covid-19 blivit en global pandemi och de finns starka skäl att anta att den senaste tidens utveckling påverkat ungas hälsa negativt. Färre unga lever upp till rekommendationer om fysisk aktivitet där enbart 50% når upp till rådande rekommendationer. Det finns stora skillnader i olika sociala gruppers mående. Särskilt påtagliga är dessa skillnader utifrån sexuell läggning, könsidentitet, socioekonomi och vid förekomst av funktionsnedsättning.

Regionen har ett ansvar för att öka det fysiska och psykiska välbefinnandet. Genom insatser som till exempel YAM (youth aware of mental health) kan regionen tillsammans med länets kommuner bedriva en uppsökande verksamhet. Ungdomsmottagningarna är även det en viktig resurs för att ge ungdomar stöd på rätt nivå. Det är prioriterat att ungdomsmottagningar är tillgängliga och finns närvarande i där unga vistas. Även elevhälsan måste stärkas och vara tillgänglig i hela Västmanland.

Vi välkomnar att regionen tillsammans med kommunerna fortsätter arbetet med en mer patientsäker och jämlik elevhälsa genom en regional elevhälsosamordning. Vi anser att det är aktuellt att ta nästa steg i arbete för en jämlik elevhälsa och att regionen efter dialog med kommunerna tar över huvudmannaskapet för elevhälsan. Huvudmannaskapsförändringen bör finansieras genom en skatteväxling eller statsbidrag.

Barn- och ungdomspsykiatri har sedan en lång tid haft en kraftig ökning av patienter med konsekvensen att tillgängligheten idag brister. Den akuta situationen måste lösas samtidigt som det förebyggande arbetet tillsammans med kommunerna behöver stärkas. En bättre helhet mellan BUP, barnklinik, primärvård, socialtjänst och elevhälsan måste till för att barn och unga ska kunna få den vård de har rätt till. Alla förändringar ska föregås av en analys hur detta påverkar tillgängligheten, detta brast när regionen införde remisstväg för neuropsykiatriska utredningar.

En del av problematiken inom BUP är att patienten inte alltid kommer till rätt vårdnivå. I många fall kan enklare samtalsstöd vara lösningen för unga med psykisk ohälsa. Att få ett enklare stöd på en lägre vårdnivå likt elevhälsan, barn och ungdomshälsan (BU-hälsan) eller vårdcentralen underlättar både för patienten och för verksamheten. Att rätt patient kommer till rätt vårdnivå är en viktig nyckel för en vård utan köer. BU-hälsan ska därför finnas närvarande i alla länets fyra noder.

I flera andra regioner erbjuder även BUP mellanvård, för patienter som befinner sig mellan öppenvård och slutenvård detta är något som bör prövas även i Västmanland.

Utveckla vården tillsammans med patienten

Det är lätt att patienter som inte längre befinner sig i akut behov av behandling prioriteras ned när resurserna är knappa. Det är att tänka alltför kortsiktigt, de ekonomiska vinsterna med en god rehabilitering och habilitering finns på lite längre sikt för regionen. Vi tror att det finns en stor potential i att förbättra vården för dessa personer. Dels genom att involvera patienterna mer via e-hälsotjänster, dels genom hjälp till självhjälp och att bättre ta tillvara de resurser och kunskaper civilsamhället erbjuder olika patientgrupper. Men det handlar också om att prioritera mer resurser till den här gruppen patienter, till exempel när det gäller eftervård för stroke och cancer.

För att utveckla och förändra vården mot en mer jämlik vård är det viktigt att patienterna görs mer delaktiga. Både patienterna och sjukvården har mycket att vinna på att patienters och närståendes engagemang och kunskap bättre tas tillvara. Etablerade tanke- och arbetssätt förändras och leder till en kulturförändring när patienter och närstående blir medskapare i hälso- och sjukvården.

Förslag till beslut:

att resultatet av Hälsa på Lika villkor 2021 skall ligga till grund för prioriteringar inom folkhälsoarbetet under planperioden. Åtgärder med hög evidens skall efter hälsoekonomiska beräkningar prioriteras

att Region Västmanland skall lyfta fram individens ansvar för sin hälsa.

att erbjuda catch-up vaccination mot HPV för kvinnor upp till 26 års ålder, totalt 4 mkr under perioden.

att aktivt verka för ett företagsklimat som främjar etablering av vård och omsorgsföretag

att Region Västmanland ska arbeta för ändrat huvudmannaskap i länet för elevhälsan.

att Region Västmanland tar initiativ för ett regionalt arbete tillsammans med länets kommuner och föreningsliv gällande hälsofrågor.

att andelen barn och unga med hälsosam vikt i Västmanland ska öka.

Målområde 2: Ett tillgängligt Västmanland

Regionalt ledarskap - att dra åt samma håll

Pandemin har satt det regionala ledarskapet på prov. Aldrig förr har vi som samhälle ställt om så snabbt som nu. Men den omställningen är långt ifrån över och ledarskapet kommer att vara under lupp även framåt. Västmanland har potentialen att bli en vinnare efter pandemin. Vi har läget, vi har kreativa entreprenörer, vi har miljön. Vi har möjligheterna. Men det kommer inte utan arbete och det är här ledarskapet visar sig. Vi behöver ett ledarskap som håller ihop länet, stöttar och visar vägen.

Pandemin är långt ifrån över. Signalerna från näringslivet är delade. Vissa branscher ser återhämtning och till och med positiv utveckling medan andra aviserar att uppförsbacken fortfarande är brant. Arbetslösheten har stigit och uppgår till 10,1% (apr 2021), det motsvarar mer än 13 700 västmanlänningar.

Att inneha det regionala ansvaret innebär att visa tydligt ledarskap, att ha en idé om vart Västmanland är på väg och också ha kraft att driva länet i den riktningen. Utvecklingen kan bara bli

verklighet om den sker i äkta samverkan med alla Västmanlands tio kommuner, länsstyrelsen, statliga myndigheter, idéburen sektor, branschorganisationer och inte minst tillsammans med näringslivet.

Det är särskilt viktigt för Region Västmanland att agera tillsammans med kommunerna vad gäller hälso- och sjukvårdsfrågor, trygghet, kultur, kompetensförsörjning, fysisk planering, klimatomställning, trafikförsörjning och näringslivsutveckling. Det är också av största vikt att utvecklingen av Västmanland sker på ett hållbart sätt i ljuset av den gröna omställningen och målen i agenda 2030.

Två områden vill vi särskilt lyfta fram där steg framåt behöver tas tillsammans med länets kommuner. Det handlar om barn och ungas psykiska ohälsa, där trenden kring ökad ohälsa behöver brytas. Men även äldre har fått en ökad psykisk ohälsa. Många är ensamma och pandemin har bidragit till isolering för många.

Det andra området är den digitala omställningen. Pandemin har satt turbo på den digitala utvecklingen. Det är till stora delar bra, den vidare omställningen ska vi bejaka och främja utan att för den delen lämna någon i digitalt utanförskap. Men många ytterligare steg måste fortsätta att tas. Inte minst i ljuset av att vi samtidigt ställer om mot en god och nära vård där en av hörnpelarna är att vården kommer närmare, ofta in i det egna hemmet. Förmågan och möjligheterna att ta ansvar för sin egen hälsa och vara medskapare ökar också för många i takt med fler digitala möjligheter.

Samverkan med civilsamhället är centralt och där vill vi se en regional överenskommelse mellan Region Västmanland och aktörer för att skapa bättre förutsättningar till exempel gällande ökad psykisk hälsa, motverka ensamhet eller jobba för hälsosam vikt. En form skulle kunna vara särskilda uppdrag till exempelvis ideella eller idéburna organisationer (s.k. Regional överenskommelse RÖK).

Region Västmanland har en bred palett av engagemang när det gäller externa organisationer som på olika sätt arbetar med regional utveckling. Det är en god ambition men upplevelsen är att den breda ansatsen kräver mer omsorg från regionens sida än vad vi i dagsläget klarar av.

Region Västmanland är en också stor bidragsgivare. Årligen delas det ut bidrag i form av stora summor från flera av regionens verksamheter, utan någon större samordning. Därför måste en översyn göras med syfte att bättre samordning. Vi vill även se bättre redovisning av resultat och effekter av insatserna. Vi behöver också säkerställa att inga bidrag går till organisationer som inte är demokratiska, öppna för alla. Västmanland behöver mer spets och mer effekt.

Förslag till beslut:

att skriva regionala överenskommelser med civilsamhället för att främja psykisk hälsa hos unga och äldre i pandemins spår

En trygg och modern kollektivtrafik

Vi är övertygade om att Västmanland som län kan bli en av vinnarna efter pandemin. En god infrastruktur och en smart, effektiv och attraktiv kollektivtrafik är en av nycklarna för att göra oss till vinnare.

Idag finns anropsstyrd trafik för de som bor långt ifrån en hållplats. Vi ser att det kan finnas behov av mer flexibel kollektivtrafik på landsbygden. Region Skåne har just påbörjat en pilot kring flexibel landsbygdstrafik. Vi vill gärna att Region Västmanland också gör det.

Kollektivtrafiken är mycket hårt drabbat av Covid-19. Redandet har minskat drastiskt och prognosen för 2021 är att tappet till stora delar består. De ekonomiska konsekvenserna är allvarliga, men de långsiktiga effekterna av ett ändrat resebeteende är oklara och svårbedömda. Klart är att ekonomi, marknadsandel och resande kommer att vara påverkade under stora delar av planperioden.

Kollektivtrafiken är en central del att utveckla för att länet ska bli framgångsrikt. Cykel, bil och kollektivtrafik ska vara lätt att kombinera på det sätt som passar resenären. Målet är att fler ska kunna jobba, bo och leva var de vill. Ha möjlighet att resa. Det gör det mer attraktivt att bo i Västmanland och det ökar jobbmöjligheter. Kollektivtrafiken ska vara en självklar och aktiv del i samhällsplaneringen.

Bussar och tåg ska vara punktliga och resandet vara tryggt. Den som väljer att åka kollektivt ska veta att hen kommer fram på utsatt tid. För att underlätta detta krävs bland annat smartare trafiklösningar och bättre underhåll på vägar och järnvägar. Driften ska vara pålitlig. Alla som reser eller jobbar i kollektivtrafiken ska kunna känna sig trygga.

Det ska vara enkelt att betala för sig och byta mellan trafikslag, till exempel från buss och tåg till låncykel. Kollektivtrafiknämnden ska underlätta för samplanering av kollektivtrafikresor, cykelresor och låncykelsystem och på så sätt möjliggöra för fler kombinationsresor.

Elbussar kommer äntligen att bli verklighet även i Västmanland. För stadstrafiken i Västerås upphandlas nu elbussar. De borde ha varit på plats mycket tidigare. Det är en brist och visar på att kollektivtrafiken i Västmanland inte alltid är i framkant. Vår kollektivtrafik måste vara relevant och möta de krav som resenärer, klimat och samhälle ställer.

En viktig del i arbetet med att planera och förvalta kollektivtrafiken i regionen är analys av resandemönster och marknadsandelar. I det kommande trafikförsörjningsprogrammet kommer stort fokus att ligga på just marknadsandelen, varvid det är av vikt att vi utvecklar mät- och analysmetoder för detta. Tillsammans med en snabb teknikutveckling inom området ser vi att nya möjligheter öppnar sig med tex aggregerade mobildata.

Regionen behöver kontinuerligt arbeta med att bland annat utveckla mät- och analysmetoder för att lyckas i sitt uppdrag att bedriva kollektivtrafik av hög kvalitet, på ett effektivt sätt och med nöjda kunder.

Redan innan Covid-19 var kollektivtrafiken i förändring. Transportsektorn utvecklas mycket snabbt exempelvis med genom delningsekonomi, innovationer och digitalisering. Det öppnar därtill nya möjligheter för kollektivtrafiken. Pandemin har skyndat på en pågående utveckling som tillsammans med den tekniska utvecklingen gör att ännu större krav ställs på kollektivtrafikens förmåga till omställning, anpassning och att vara flexibel.

Aktuellt just nu är att öppna framdörrarna. De har varit stängda i över ett år. När kollektivtrafiken återstartas är det viktigt att resenärer har tillgång till den service en bussförare kan ge. Vid återstarten kommer förhoppningsvis många fler att resa kollektivt varvid det kommer att bli ohållbart att endast kunna gå in genom bakdörrarna. Andra trafikföretag har fått bussmodeller godkända, det är hög tid att vi också får det.

Vi ger i uppdrag att ta fram förslag på hur kollektivtrafiken kan utvecklas för att stärka den regionala arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för tillväxt på bästa sätt samtidigt som självfinansieringsgraden inte ska minska, i så fall ska den öka.

I ljuset av de ekonomiska konsekvenser pandemin har fört med sig för kollektivtrafiken är det än viktigare att titta på andra finansieringskällor som exempelvis att öka reklamförsäljningen. Även andra samarbetsformer kring exempelvis service till resenärerna är intressant för att öka attraktiviteten.

För oss är trygghetsfrågan högt prioriterad inom kollektivtrafiken. Våra förslag till en tryggare kollektivtrafik återfinns under målområdet 'Ett tryggare och säkrare Västmanland'.

Vi ställer inte buss mot bil, – utan vet att bäge behövs för att människors vardag ska fungera i ett växande Västmanland. I sammanhanget är det också viktigt att betona att tjänsteutveckling, samarbeten med andra aktörer, öppna data osv är möjliggörare för attraktivare resmöjligheter. Vi är ett litet län som inte behöver aspirera på att vara störst eller först, men gärna smartast.

Modern, trygg kollektivtrafik som kommer i tid till rätt plats. Det är kollektivtrafik för Västmanland.

Förslag till beslut:

att ge kollektivtrafiknämnden i uppdrag att undersöka möjligheterna för flexibelt resande på landsbygden

att ge kollektivtrafiknämnden i uppdrag att ta fram förslag på hur kollektivtrafiken kan utvecklas för att stärka den regionala arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för tillväxt på bästa sätt

att arbeta för att öka reklamintäkterna

att kollektivtrafikförvaltningen ges i uppdrag att utreda alternativa källor för data som kan användas till analys av resandemönster och marknadsandelar i hela länet

Kulturlivet

Kulturlivet ska fortsätta utvecklas i enlighet med den regionala kulturplanen i samarbete med länets kommuner. Särskilt viktigt är det att beakta barn och ungas möjlighet till kultur i hela Västmanland. Vi anser att det är viktigt att kulturutbudet utvecklas särskilt så att barn och unga till större del är inkluderade i kulturutbudet och har möjlighet att vara medskapare. För att stärka sammanhållningen, demokratin och på så vis höja tryggheten i samhället fyller allmänna samlingslokaler en viktig funktion.

Region Västmanland har via den regionala biblioteksplanen ett läsfrämjande uppdrag. Västmanland som län har generellt lägre utbildningsnivå och lägre studieresultat än andra delar av Sverige. Vi har också blivit många nya västmanlänningar som ännu inte hittat hem i det svenska språket.

Läsning och litteratur är viktiga delar för den personliga utvecklingen såväl som för möjligheterna till jobb och tillväxt. Potentialen inom kreativa näringar är stor. Vi behöver arbeta mer för ett ökat läsande och ökad läsförståelse, i grunden för alla men främst för barn, unga och språksvaga.

Teater Västmanland och Länsmusiken har drabbats hårt av pandemin då de inte kunnat genomföra föreställningar. Även dessa verksamheter har ställt om sin verksamhet. Förutsättningarna för dessa, och andra, kulturinstitutioner- och -aktörer torde förbättras avsevärt under det kommande året.

Moderaterna och Kristdemokraterna anser att en större andel än idag av kulturens verksamhet ska finansieras med hjälp av externa medel, till exempel crowdfunding.

Turism och besöksnäring

Turism-, restaurang- och besöksnäring är hårt drabbad av pandemin och kräver särskild uppmärksamhet. Region Västmanlands attraktivitet påverkar in- och utflyttning, invånarnas självbild, företagsetablering och besöksnäringens möjligheter. Att verka för en växande besöksnäring är strategiskt angeläget för den samlade regionala utvecklingen.

Jämfört med övriga län har Västmanland låg omsättning inom besöksnäringen. Däremot saknas inte potential vad gäller utveckling av s.k. destinationer för att på det viset öka omsättningen. För att lyckas bättre krävs ett tydliggörande om uppdragsfördelningen mellan länets olika aktörer.

Med tanke på hur hårt besöksnäringen inklusive kultur och handel har drabbats av pandemin avsätter vi projektmedel motsvarande 2 mkr för 2022 och 2023 i avsikt att stärka besöksnäringen exempelvis genom att stödja arrangemang eller marknadsföra destinationer.

Inom dessa näringar är det många som får sitt första jobb, sitt första sommarjobb, en fot in på arbetsmarknaden. Många är de hårt arbetande entreprenörerna som gör sitt yttersta för att få sin dröm att gå i uppfyllelse, för att andra människor ska ha ett jobb att gå till, för att tillsammans utveckla vår fantastiska region. Region Västmanland ska stötta det och bidra med vår del till den utvecklingen.

Västmanland har bra förutsättningar för att bli en mat- och dryckesregion och besöksnäringen spelar stor roll för tillväxten i regionen. En viktig del av dagens och morgondagens arbetsmarknad finns tillsammans med de gröna näringarna inom dessa sektorer. Därför bör Västmanlands potential att bli en mat- och dryckesregion stärkas. Vi ställer oss exempelvis positiva till evenemang i länet där mat kombineras med kultur. Region Västmanland ska också fortsatt driva på för att få bli en försöksregion för gårdsförsäljning av öl och vin under förutsättning att alkoholmonopolet bevaras.

Även regionens kostverksamhet bör förstärkas inom områdena innovation, säsongs- och närproducerat. Mer Västmanland på tallriken, helt enkelt. Det stärker det regionala näringslivet, och är bra för både klimat och konsument. Vi vill att det börjar serveras vildsvinskött till patienter och på sjukhusrestaurangerna. Det har också betydelse för att begränsa vildsvinsstammen.

Ett annat exempel på åtgärder som har betydelse för att utveckla Västmanland som besöksmål är att ge Kollektivtrafiknämnden i uppdrag att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för turister och sällanåkare. Det kan handla om att översätta information på flera språk, jobba med marknadsföring, att namnge hållplatser utifrån turistattraktioner eller erbjuda olika biljettyper.

Förslag till beslut:

att extern finansiering av kulturens verksamhet ska öka.

att arbeta mer med läsfrämjande insatser

att Region Västmanland tar initiativ till att tydliggöra vem som har det samordnande uppdraget i länet gällande strategisk utveckling på destinationsnivå.

att anslå projektmedel motsvarande 2 mkr för 2022 och 2023 för att stärka besöksnäringen.

Elförsörjning

Tillgången på elkraft seglar upp som en faktor för regioners möjligheter för tillväxt och utveckling. Redan idag vet vi att nya etableringar kan begränsas på grund av detta. Vår region är mycket attraktiv för nyetableringar som kräver att det finns möjlighet att öka användningen av el, finns inte den möjligheten riskerar vi att gå miste om arbetstillfällen och möjlighet till utveckling. Men även för Region Västmanlands egna verksamheter är det viktigt med stabil och pålitlig elförsörjning.

Vi står inför investering i ett nytt sjukhus, vi står inför utveckling av kollektivtrafiken med eldrivna fordon. Flera kommuner har expansiva planer på att bygga helt nya stadsdelar. Kraftförsörjningen och tillgången på el är något som regionen noga måste bevaka och arbeta för att säkerställa att infrastruktur och leverans håller måttet för utvecklingen av den egna verksamheten såväl som hela regionens utveckling och tillväxt.

Hållbar infrastruktur

Det är av stor vikt att skapa förutsättningar för västmanlänningar att kunna bo och verka i hela regionen. Det sker bland annat genom hållbara transporter. Det är utsläppen som ska reduceras, inte

resandet. Tillgången till miljövänliga drivmedel och laddning till elfordon ska utökas. Ny teknologi och innovativa lösningar kommer att spela en stor roll för framtidens klimatlösningar.

Region Västmanland måste arbeta mer för att ytterligare medel till infrastruktursatsningar kommer Västmanland till del. Sydsvenska industri- och handelskammaren har i en rapport tagit fram siffror som visar att om medlen i nu liggande nationell plan skulle fördelas strikt efter befolkning så skulle Västmanland få uppemot fem miljarder kronor mer i infrastruktursatsningar. Per capita är Västmanland femma från slutet när det gäller dessa investeringar. Det urholkar de västmanländska möjligheterna till tillväxt och utveckling. Sett till de resurser som fördelas till Länsplanerna ligger Västmanland, i samma rapport, absolut sist. Jämfört med exempelvis Sörmland eller Örebro län ligger vi efter med mer än 1000 kronor per invånare. Skulle Västmanland tas sig upp till riksnittet skulle det innebära ca 250 mkr mer till säkrare vägar, bättre järnvägar och bättre cykelvägar.

Infrastrukturproblem måste byggas bort för att inte bromsa utveckling och tillväxt i Västmanland. Prioriterade delar är utbyggnation av E18 Köping-Västjärda samt E20 till fyrfilig motorväg. Satsningar i infrastruktur på Bergslagspendeln. Fyrspår Västerås-Stockholm, dubbelspår Västerås-Örebro vilket också är viktiga delar i att få till snabbare förbindelse mellan Oslo-Stockholm med stopp i Västerås. För regionens två hamnar är satsningen på Hjulstabron av högsta vikt.

Västerås Flygplats fyller en viktig funktion både inom sjukvården och regional utveckling. Moderaterna och Kristdemokraterna är nöjda med att Västerås flygplats blir kvar. Vi är beredda att gå in som delägare i flygplatsbolaget eller annan lämplig lösning för att ta en del av det ekonomiska ansvaret.

Cykeln är ett viktigt transportmedel. Det är därför angeläget att cykelinfrastrukturen byggs ut både för att ta sig till och från arbete och till rekreation och grönområden. Under pandemin har många ställt om sina resvanor, när återstarten sker vill vi se en utveckling där fler behåller sina goda vanor att gå eller ta cykeln när man kan.

Utbyggt bredband i hela regionen gör tillgången till digitala verktyg och samhällsservice mer jämlik i Västmanland. I dagsläget är det stora geografiska skillnader när det gäller bredbandsutbyggnad. Regionen måste tillsammans med kommuner och näringsliv jobba för att sluta klyftorna, stad och landsbygd behöver likvärdiga förutsättningar. Bredband i hela länet är en nyckel till ett attraktivt Västmanland. Region Västmanland ska arbeta för att bredband ska klassas som nationell infrastruktur.

Förslag till beslut:

att arbeta för att öka Västmanlands andel av de statliga anslagen för infrastruktur.

att Region Västmanland går in som delägare i Västerås Flygplats.

Målområde 3: Ett nyskapande Västmanland

Näringsklimat och fler i arbete

Västmanland har ett blandat näringsliv. Vi har de stora internationella företagen såväl som de lokala entreprenörerna. Gemensamt är att alla är på något sätt påverkade av corona-pandemin. Stor del har fått kraftigt försämrade förutsättningar för sin affärsidé men för andra har pandemin till och med varit ett lyft. Omställningsförmågan är imponerande.

Ett framgångsrikt näringsliv innebär bland annat fler arbetstillfällen som lockar människor att flytta till Västmanland. Det innebär ökade skatteintäkter för regionen. Det är kontraproduktivt att driva en utveckling som innebär sämre förutsättningar för företagande inom till exempel vårdsektorn.

Idag är Västmanland ett U-län när det gäller näringslivsklimat. I Svenskt Näringslivsranking är det endast 2 av 10 kommuner på topp 100, och hela 5 av 10 återfinns i den nedersta tiondelen av alla Sveriges kommuner. Lägg därtill att andelen kvinnor som driver företag också är bland de lägsta i Sverige. Det ger direkt effekt på bland annat skatteunderlag, hälsa, social inkludering och integration.

Region Västmanland ska stödja kommunerna i arbetet med att ge goda förutsättningar för utveckling av näringsliv, besöksnäring och kulturliv.

En viktig aktör i sammanhanget är Ung Företagsamhet där många unga västmanlänningar får möjlighet att prova på hur det är att vara företagare. UF Västmanland är framgångsrikt, i år driver 1500 gymnasieelever i Västmanland UF-företag! Region Västmanland är och ska vara en självklar partner för ett ökat ungt företagande. I Västmanland ska det, oavsett ålder, kön eller härkomst, vara lika självklart att vara företagare som att vara anställd!

Varje år upphandlar regionen varor och tjänster för miljarder kronor. Att upphandla innovativt och med regional förankring stärker det regionala näringslivet. Vi vill att regionen ska möjliggöra för fler små och medelstora företag att lämna anbud vid upphandlingarna.

Näringslivet kommer också att kunna leverera många lösningar på offentlig sektors utmaningar, exempelvis inom vård och omsorg. Företagande är en viktig del i att lösa våra hållbarhetsutmaningar inte minst genom innovation och sektorsövergripande samarbeten. Svenska företag har, genom innovation och produktutveckling, bidragit till att sänka de globala koldioxidutsläppen med hisnande 26 miljoner ton. Västmanländska företag är en del av den utvecklingen.

Länets kommuner har ansvaret för att höja kvaliteten och förbättra resultaten i grund- och gymnasieskolorna. Goda utbildningsresultat är en förutsättning för att kompetensnivån i länet höjs. Region Västmanland ska samverka och har ett kompetensförsörjningsuppdrag. Vi gläds också åt att Mälardalens Högskola kommer att bli universitet.

Näringslivet har stort behov av kompetens, personer med yrkesutbildningar är eftertraktade. Västmanland har stor potential att matcha personer till dessa jobb med strategiskt arbete kring yrkesgymnasium, yrkeshögskola och andra utbildningsformer. Detta måste ske i nära samarbete med näringslivet. Studie- och yrkesvägledarna har också en viktig roll i att matcha elever och ungdomars yrkesdrömmar med de utbildningar som ger drömmigt bra jobb.

Moderaterna och Kristdemokraterna förslår att regionen genom att utöka möjligheterna till vårdval inom vissa verksamhetsområden ger möjlighet för inte minst kvinnor i vården att starta företag. Genom att optimera de regionala stödsystemen utifrån näringslivets behov och möjligheter samt att göra det enkelt för företagen att hitta rätt i systemet skapas förutsättningar för små- och medelstora företag att växa.

För näringslivets framtida utveckling är några delar centrala. Tillförlitlig infrastruktur både vad gäller elförsörjning, bredband och transportinfrastruktur. Näringsliv och politik måste gå hand i hand när det gäller exempelvis laddinfrastruktur.

Förenklade regelverk och snabba processer i både kommun, region och stat. Region Västmanland behöver tydligare stå upp för västmanländska företagare. Det faktum att beviljade statsstöd inte betalas ut i rimlig tid är oacceptabelt och riskerar många jobb. Kompetensförsörjning och matchning av arbetskraft. Och tillit till att näringslivet kan ta ledartröjan när det gäller den hållbara omställningen.

Men även trygghetsfrågan är central för näringslivets utveckling. En tredjedel av företagen uppger att de påverkas negativt av brottslighet och ökad otrygghet. Region Västmanland kan delvis agera direkt men måste i större utsträckning adressera frågorna för att få tillstånd nationella straffskärpningar och regelförändringar.

Innovativ kollektivtrafik och infrastruktur

AI, självkörande bussar, big data och snabb tjänsteutveckling är en del av framtidens kollektivtrafik, Västmanland måste vara rustad för att möta utvecklingen och ha en plan för hur vi tar oss an utvecklingen. Region Västmanland spelar en viktig roll i att stärka forskning, innovation och utveckling. Även kollektivtrafiken kan och bör medverka i detta.

Elektrifieringen av transportsektorn är viktig och nödvändig. Omställningen behöver växlas upp. Dock behöver regionen arbeta mer för att den effektkapacitetsbrist som Mälardalsregionen lider av som riskerar att lägga en hämsko på utvecklingen byggs bort, gärna i snabbare takt än nu planerat.

Den tekniska utvecklingen går fort, Region Västmanland bör bejaka och arbeta för delaktighet i innovationer inom området oavsett om det handlar om smarta elvägar, självkörande fordon, intelligent trafikstyrning eller att öka trafiksäkerheten. Region Västmanland behöver signalera att vi vill vara en aktiv part i omställningen och utvecklingen av ett hållbart och fossilfritt transportsystem.

Grön innovation

Vi vet att för exempelvis näringslivets del är klimatomställningen oerhört central. Det finns inga alternativ än att bli klimatneutral. Ägare, kunder, medarbetare, alla trycker på för en grön omställning. Det finns en enorm kraft i det.

Gällande inköp är området brett och komplext och vår bedömning är att vi behöver bli bättre på att arbeta strategiskt med inköpsfrågor och vilka krav som behöver ställas på processen. Hållbarhetsfrågorna måste involveras tidigt i processen för att kunna ställa relevanta krav. Vi skulle kunna nå längre genom att systematisera arbetet och tidigt inkludera hållbarhetskrav.

Utveckla arbetsplatserna

En arbetsplats som inte utvecklas och prövar nya vägar når aldrig framgång eller är intressant att söka sig till. Det är därför viktigt att ett organiserat utvecklingsarbete hela tiden pågår. Det kan vara att implementera nya arbetssätt, tillämpa nya forskningsresultat, ge anställda och uppdragstagare möjligheter att pröva nya lösningar.

Nya driftformer är ett sätt som visat sig vara framgångsrikt. Vi ser därför att regionen öppnar upp för att fler verksamheter ges möjlighet att drivas i bolagsform, intraprenad eller varför inte i form av Non-profit. Eftersom länet inte utmärker sig vad gäller kvinnors företagande, snarare tvärtom, och regionen har många kvinnor anställda i olika roller, så kan det kan även vara ett sätt att nå målet att öka andelen kvinnliga företagare.

Externa samarbetspartners

Region Västmanland är engagerat i ett stort antal externa organisationer som verkar inom den regionala utvecklingen. Utifrån de effekter som organisationerna redovisar ser vi utrymme för omfördelning inom ramen för de regionala utvecklingsmedlen. Region Västmanland är också engagerade i projektet 'Samhällskontraktet' tillsammans med bland andra Mälardalens högskola och Region Sörmland. Ett viktigt projekt som syftar till att höja kompetensnivån i regionen, stärka forskning och utveckling och utveckla verksamheter och medarbetare inom offentlig sektor. Här ser vi att en utvärdering behöver göras med fokus på effekter och nyttor.

Lärosäten

Region Västmanland ska arbeta tillsammans med Mälardalens Högskola och andra lärosäten för att påverka utbildningen efter sjukvårdens behov, både till omfattning och dimensionering av utbildningstider och introduktion måste brytas. De som utbildar sig till sjuksköterska ska snabbt kunna börja och arbeta i vården. Arbetsuppgifter och ansvar för utformas utifrån erfarenhet.

Vi ser gärna att Region Västmanland och kommande Mälardalens Universitet fördjupar samarbetet gällande sjukvårdens behov av ingenjörer och annan teknisk kompetens inom exempelvis radiologi och IT, andra områden kan vara forskning med koppling till kollektivtrafik samt hållbar och driftsäker energiförsörjning av sjukhus.

Förslag till beslut:

att möjligheterna till vårdval utökas inom vissa verksamhetsområden

att regionen i större omfattning använder sig av innovativa upphandlingar

att Region Västmanland tillsammans med näringslivet stöder och stimulerar arbetet med att få fram mer teknik och innovationer som kan minska länets klimatavtryck.

att införa utmaningsrätt i regionen

att regionen ska möjliggöra för fler små och medelstora företag att lämna anbud vid upphandlingar

att se över alla regionala bidrag och medlemskap i externa organisationer, prioritera effekter och omfördela medel utifrån den utvärderingen

Målområde 4: En effektiv verksamhet av god kvalitet

Vården ska fungera

Moderaterna och Kristdemokraterna prioriterar satsningar som leder till stärkt vårdkvalitet och högre tillgänglighet för patienter och invånare. Alla västmanlänningar har på samma sätt som invånare i andra län rätt till säker vård inom rätt tid.

Vårdköer och väntan gör ingen patient gott och tiderna för vårdgaranti används mer som förväntad väntetid än det tak som det är tänkt. Under väntetiden försämras ofta hälsotillståndet. På grund av pandemin har vårdköerna ökat kraftigt. Därför har också staten skjutit till stora summor pengar för att vårdskulden ska kunna arbetas bort. Vi har efterfrågat en plan hur vårdskulden ska hanteras, men den har ännu ej presenterats.

Som situationen nu är med tanke på pandemin anser vi det vara en stor framgång om regionen innan september 2021 orkar nå upp till de nationella målnivåerna vad gäller vårdgarantin. Vi förutsätter att de statliga pengar som finns ökad tillgänglighet och uppdämt vårdbehov används för att komma tillrätta med vårdköerna.

Vårdgarantikontoret har varit framgångsrikt med att rensa i vårdköerna och att hjälpa patienterna till snabbare vård. Vi vill att vårdgarantikontoret utnyttjas i större grad och arbetar med samtliga kliniker.

En förutsättning för väl fungerande sjukvård är stabil bemanning. Stora pensionsavgångar förväntas nå sin kulmen 2022. Särskilt fokus behöver läggas på kartläggning av eventuell brist av vissa kompetenser och samtidigt styra om mot bemanning som mer motsvarar behoven inom nära vård. Vi ser gärna ett system som uppmuntrar medarbetare att arbeta något år extra.

Psykiatri i Västmanland brottas med en rad problem. Under många år har psykiatri fått tillskott i form av statsbidrag och extra bidrag från regionstyrelsen. Trots det kvarstår problem med växande köer och bristande tillgänglighet. Att lösa bemanning och minska andelen hyrpersonal i psykiatri är avgörande för att ge befolkningen vård i tid till god kvalitet. Detta gäller såväl vuxen- som barn- och ungdomspsykiatri.

På grund av de långa köerna och att vården på lägre nivå för barn med psykisk ohälsa är dåligt utvecklad hinns det inte med att ge barn läkemedelsuppföljning minst en gång per år, såsom rekommendationerna från Socialstyrelsen är. Det innebär hög risk för felmedicinering. Patienter oavsett diagnos har rätt till lika god vård.

Vi föreslår en medicinsk jämförelse mellan barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomsmedicin. Framför allt för att se att vården är likvärdig vad gäller bemanning i slutenvården och vad gäller uppföljning av läkemedel. Barn- och ungdomspsykiatriens budgetram ska täckas inom grundfinansieringen. Eventuella statsbidrag ska täcka extraordinära kostnader och utvecklingsarbete.

Vi föreslår att den rättspsykiatriska kliniken utvecklas till ett rättspsykiatriskt centrum. Det bör ske i nära samarbete med Centrum för klinisk forskning och Region Uppsala.

Det är anmärkningsvärt att inte Västmanland har satsat på förlossningsvården och kvinnors hälsa i lika stor utsträckning som resten av landet, vilket är tydligt inte minst vad gäller eftervården. Även kvinnor i Västmanland ska få uppföljning efter förlossningen.

För att öka tillgängligheten inom specialistvården och stärka den ekonomiska styrningen föreslår vi att någon verksamhet inom specialistvården upphandlas.

Vårdens mångbesökare

De mest sjuka äldre är en patientgrupp som är extra viktig att värna om. Äldre som är drabbade av flera olika sjukdomar tillbringar ofta många och ibland onödigt långa, vistelser på sjukhusen. De är ofta återkommande patienter där återinlägningsgraden är hög.

Den mobila vården liksom ny digital teknik kan bli särskilt betydelsefull för personer med kroniska åkommor och som ofta besöker vården, unga som gamla. Med hjälp av digital teknik där patientens symptom och kontrollerade värden kan registreras kan det sedan räcka med att träffa läkaren via telefon eller dator.

Covid-vården har synliggjort styrkor och svagheter i den västmanländska vården. Förmågan att ställa om och ta hand om den akuta situationen är och har varit mycket god. Uppföljning och i synnerhet rehabilitering inom öppenvård har dock stor förbättringspotential. Personer som behandlats och varit sjuka i Covid är en ny stor patientgrupp. De har vårdats med hjälp av stora resurser, den sista vägen tillbaka till ett gott liv ska också fungera.

Cancervården har under pandemin satts på stora prov, dock ökade inte köerna under första delen av 2020. Samtidigt har människor avstått att vända sig till sjukvården, vilket resulterat 12 % färre

cancerdiagnoser mars-augusti 2020 jämfört med tidigare år. Dessutom sattes screeningprogrammen på paus vilket kommer ta tid att jobba ikapp.

För att nå människor som ej blivit kallade till screening eller som själva avstått att besöka sjukvården krävs ett särskilt arbete inklusive riktad information. För det avsätter vi 10 mkr under planperioden för Västmanlands del, i det fall statsbidrag ej är tillräckligt. Medlen kan även användas till cancerrehabilitering där Västmanland halkat efter.

Förslag till beslut

att en medicinsk jämförelse mellan barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomsmedicin genomförs

att upphandla någon del inom specialistvården

att för cancervården avsätta 10 miljoner kronor under planperioden

att i samband med utbyggnad av rättspsykiatriska kliniken inrätta rättspsykiatriskt centrum i samarbete med Region Uppsala

att snarast redovisa åtgärder för stärkt tillgänglighet inom barnmorskemottagningarna för 2022

Tillgänglig och köfri sjukvård

För att höja vårdkvaliteten och göra vården mer tillgänglig och för att höja produktiviteten, vilket är nödvändigt för att klara bemanningen, pågår arbete mot en mer nära vård i hela länet. Det handlar om en väl utbyggd primärvård som svarar mot patienters och befolkningens behov. Men det handlar också om närhet till specialistvård som idag ges på sjukhus, men som skulle kunna ges närmare hemmet.

Länsdelssjukhusen i Köping, Sala och Fagersta är en viktig resurs som vi vill utveckla. Att se till länsdelssjukhusens kompetensområden och utveckla dessa ger inte bara närhet till vård, det gör också sjukhusen mer attraktiva som arbetsplatser och möjligheten att rekrytera och behålla personal förenklas. Vi vill att dagkirurgin och rehabilitering i Köping utvecklas förslagsvis med inriktning ortopedi.

Staten satsar stora pengar på att hela landet ska utvecklas mot en mer nära vård. Hittills aviserade pengar till Region Västmanland är totalt 355 miljoner kronor för 2021–2023.

Regionstyrelsen behöver fastställa mätbara mål för att styra den nära vården mot att långsiktigt hantera kommande kostnadsökning med anledning av nytt akutsjukhus samt framtidens förutsättningar att bemanna sjukvården och ökad patientsäkerhet.

Statsbidrag gällande nära vård borde också användas till ST-tjänst inom bristyrken allmänspecialist, psykiatriker och geriatriker, vilka alla har stark koppling till de utpekade inriktningarna för nära vård.

För att stärka kompetensen i den kommunala sjukvården och för att hitta bättre gemensamma rutiner i gränslandet mellan regionens och kommunens sjukvård föreslår vi att initiativ tas för en gemensam utbildningsenhet med fokus på äldres vård.

Det statliga stödet på totalt 355 miljoner kronor borde räcka för att investera i såväl arbetsutrustning som arbetsmetoder och kompetensutveckling. Delar av det riktade statsbidraget borde utformas

som prestationsbaserat från regionstyrelsen baserat på fastställda mål. Värt att notera är att statsbidrag som inte nyttjas enligt överenskommelserna med staten ska återbetalas.

Ambulans- och intensivvård

Behovet av bilambulans och den prehospita vården, liksom sjuktransporterna behöver utredas ytterligare inklusive rekryteringsbehov. De fullt utrustade och bemannade ambulanserna behöver avlastas. Dessutom finns behov av att styra efterfrågan på ambulans till alternativ som är mer lämpade för behovet. Som några exempel skulle det kunna ske genom att utöka uppdraget för sjuktransporter eller genom att investera i en s.k. lättambulans eller genom uppstart av psykiatriambulans.

Avgift införs med undantag för akuta blåljustransporter, för att styra mot enklare patienttransporter. Allt detta bör dock belysas i en särskild utredning, gärna i samråd med Region Uppsala och Region Sörmland för att hitta fungerande exempel.

Under pandemin har brist på specialistsjuksköterskor inom anestesi, intensivvård och operation satts på sin spets. Enligt regionens kompetensförsörjningsplan kommer det råda stor brist på dessa grupper på såväl kort som lång sikt. Med tanke på utökning av antalet vårdplatser på IVA och det stora antalet operationer att arbeta ikapp krävs åtgärder utöver de vanliga för att klara bemanningen och för att fler ska vilja arbeta inom dessa områden hos just Region Västmanland samtidigt som hela världen söker med ljus och lykta efter dessa personer.

I det nya akutsjukhuset planeras för ytterligare intensivvårdsplatser på neonatalvården, även där kommer därmed behovet av intensivvårdspersonal öka.

I summan avsatt för intensivvård ska pengar även fördelas till att klara rekryteringsbehovet. Inom planperioden bör även utökning ske av ytterligare plats inom neonatalvården för att klara av att takta upp bemanning och kompetens mot det nya antalet vårdplatser. Detta kommer innebära en kraftig kvalitetshöjning av förlossningsvården.

Förslag till beslut:

att utreda hur den mobila familjeläkaren ytterligare kan bistå psykiatrins patienter

att väl fungerande samordnade insatser utanför sjukhusen för de mest sjuka äldre ska öka

att utreda hur ambulans och sjuktransporter bättre kan motsvara behoven i syfte att fler patienter ska transporteras på rätt vårdnivå

att delar av statsbidrag för nära vård ska vara prestationsbaserat från regionstyrelsen till regionens verksamheter

att statsbidrag för Nära Vård ska användas till ST-tjänster inom psykiatri, allmänspecialist och geriatrik

Den hållbara regionen

Region Västmanland ska arbeta målmedvetet för att uppfylla våra åtaganden av Agenda 2030. Tittar man på utfallet hittills är det ett blandat resultat. Vi är bra på att jobba heltid, att använda lite vatten och energi per person, samt att vi nästan uteslutande har fossilfria drivmedel i kollektivtrafiken. Vi är däremot röda när det gäller trygghet och antalet anmälda brott ligger högt. En tredjedel av

Västmanlänningarna saknar tillit till andra, arbetslösheten är högre och utbildningsnivån lägre, män lever kortare i Västmanland än i riket och det är endast fyra regioner som har större andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll än oss.

Vi anser att vägen till framgång inom flera av områdena går via trygg uppväxt, utbildning, jobb och tillväxt. Regionen bör ta initiativ att tillsammans med kommuner och andra att arbeta för att ändra attityderna till utbildning och entreprenörskap. Det trygghetsskapande arbetet måste förstärkas, där behöver regionen flytta fram sina positioner både vad gäller delar vi är direkt ansvariga för och där vi tillsammans med andra kan göra skillnad

Moderaterna och Kristdemokraterna tar ansvar för att driva på regionen i en riktning vi anser behövs. Från vår sida kommer vi driva på för åtgärder som inom miljö- och klimatområdet ger konkreta resultat. För att den sociala hållbarheten ska öka med bland annat ökad jämställdhet och trygghet.

Då Västmanland inte lyckats nå flera av miljömålen med koppling till vatten föreslår vi att vatten bör bli ett särskilt fokusområde. Rent vatten kommer också framgent att bli än mer viktigt. Idag är vi det län med sämst andel sjöar med god ekologisk status.

Antibiotika och många andra läkemedel kan ha och har en negativ påverkan på såväl vår miljö som vår hälsa. Att se till att de inte hamnar i natur och vattendrag är av största vikt. Föreskrivningen av antibiotika måste fortsatt minska. Destruktionen av läkemedel behöver förbättras för att minska utsläpp i våra vattendrag. Stort fokus bör också läggas på att åstadkomma sjukvårdsbyggnader med så låg belastning som möjligt på miljön.

Förslag till beslut:

att arbeta mer strategiskt med hållbarhetsfrågor kopplat till upphandling och inköp

att utlysa vatten som särskilt fokusområde

att analysera hur miljö- och klimatbelastning kan minska via goda materialval och lösningar i kommande sjukvårdsbyggnader

att 1 miljon kronor per år anslås i budgeten för miljö- och klimatåtgärder

Omställning för att klara hållbarhet och framtidens vård

Region Västmanlands fastighetsbestånd är i skriande behov av förnyring. Många av husen och lokalerna är över 40 år. Samtidigt påverkar ny teknik och nya läkemedel vårdens processer och därmed lokalbehovet i allt större utsträckning.

Region Västmanland har med anledning av byggnation av de nya sjukhusbyggnaderna i Sala, Västerås och Köping goda möjligheter att förändra processer och ta det digitala kliv som är nödvändiga för att klara framtidens bemanning och tillgång till sjukvård. I samband med byggnationer liksom rivning ska regionen också ställa om till en än mer klimatsmart verksamhet.

Inför byggnation av akutsjukhuset i Västerås bör lokalbehovet noga prövas mot att istället utnyttja digital teknik och vårdbesök på annan plats än på sjukhuset. Det är bra att det ska beslutas om en fastighetsutvecklingsplan vilket vi har efterlyst för att få en mer komplett bild av investeringsbehovet. Prioriteringar kommer bli nödvändiga.

Det har pågått arbete för att införa vårdnära service för att avlasta vårdpersonalen. Införandet ska vara kostnadsneutralt för sjukvården. Såväl den externa uppföljningen som revisorernas granskning visar på kvalitetsbrister med stort missnöje gällande städningens kvalitet och dessutom hög rotation på personal. Samtidigt har antalet vårdrelaterade infektioner ökat, vilket indikerar behov av skärpning av hygienrutiner för alla medarbetare i sjukvården. Vårdhygien behöver tas på större allvar.

Det är inte bara digitaliseringen som ger nya perspektiv och förutsättningar för framtidens vård. Forskning, nya läkemedel och behandlingsmetoder skapar också förutsättningar för vården att behandla fler diagnoser. Men det kräver också hälsoekonomiska avväganden och underlag för att ge vägledning till beslut. Andelen kortsiktiga överenskommelser med staten ökar. Därutöver finns det projektmedel att söka via exempelvis EU och Vinnova.

Pengar ska trots sin kortsiktighet användas på ett hållbart sätt och ge långsiktiga positiva effekter för såväl vårdens resultat, som ekonomi, människor och miljö. Uppföljning och implementering av nya arbetssätt, liksom utfasning av äldre metoder behöver stärkas. Positiva ekonomiska effekter av forskning ska tydliggöras. Samarbete med näringsliv och andra aktörer gällande innovationer ska öka. Det räcker inte med framtagande av en forsknings- och innovationsstrategi – det krävs också beslut om åtgärder så att verksamheten går framåt.

Då forskning, innovation, samverkan och uppföljning är naturliga delar i de statliga överenskommelserna föreslår vi att under planperioden avsätta 5 mkr per år för sådant arbete kopplat till områdena i de statliga överenskommelserna.

Digitala vårdtjänster

Region Västmanland ligger långt efter exempelvis Region Stockholm när det gäller utveckling av digitala vårdtjänster. Via Region Stockholms app "Alltid Öppet" kommer invånarna enkelt i kontakt med husläkarmottagning, BVC, barnmorskemottagning, råd och stöd om funktionsnedsättningar, boka tid på mottagning för olika yrkeskategorier, mottagning för sexuell hälsa och Stockholms mansmottagning (för män och transpersoner). Varför finns något liknande ännu inte för Västmanlänningarna?

Den digitala vården är här för att stanna, offentlig sektor måste klara av att möta utvecklingen. Det enklaste sättet borde vara att söka samarbete med regioner så som Stockholm för att gemensamt kunna erbjuda invånarna den här typen av digital vård.

Cosmic är journalsystemet som används inom Region Västmanland liksom flera andra regioner. Utvecklingen av journalsystemet beräknas kosta många miljoner kronor framöver. För att hålla nere driftkostnader, för effektivt utnyttjande av bristkompetenser och för att på ett bättre sätt sprida väl fungerande exempel behöver samarbete mellan landets Cosmic-användare stärkas. Nu gäller att ta till vara på erfarenheter med anledning av Covid -19.

Förslag till beslut:

att Region Västmanland utreder och kartlägger kostnader och konsekvenser för införande av Cosmic för samtliga kommuner i länet.

att Region Västmanland snarast inleder samarbete med andra regioner för ökad tillgänglighet till digitala vårdtjänster och behandlingsmetoder

att stärka samarbetet med andra regioner gällande upphandling, drift och support inom IT.

att avsätta 5 miljoner kronor per år från statsbidrag till samverkan, innovation, forskning och uppföljning.

att andelen medarbetare som har delat uppdrag vid universitet/ högskola ska öka.

Nära vård

Mycket tid och resurser läggs nu ner inom hela det offentliga Sverige och särskilt inom hälso- och sjukvården i projektet "Nära vård". Den lanseras som den optimala lösningen för att lösa alla problem inom vårdsektorn. Med Nära vård flyttas vård och patienter ut från slutenvården och sjukhusen för att i större utsträckning vårdas i omsorgs- eller eget boende. Särskilda vårdinsatser ska göras av regionanställd personal genom mobila team, ökad digitalisering och mer hemsjukvård.

Från vår sida ser vi stora möjligheter med projektet, men vill varna för den övertro som finns många håll om att Nära Vård leder till minskade kostnader. Vi anser det nödvändigt att samtal inleds över hur medelstillelningen till utvecklingen av Nära vård går till eftersom regionen erhåller i statsbidrag åren 2021 - 2023 över 300 miljoner kronor. Särskilt angeläget är att främja utvecklingen av ökad mobilitet inom den öppna specialistvården. Vi föreslår därför att en del av statsbidraget ska vara prestationsbaserat för detta ändamål.

Vi anser att hälsocentralerna ska läggas ner och att arbetet med förebyggande hälsoarbetet tydliggörs för vårdcentralerna.

I förslaget till nytt primärvårdsprogram finns skrivningar att hälsocentraler övertar uppgiften att svara för hälsosamtal istället för som idag då de utförs av läkare vid vårdcentralerna. Det är en lösning så länge som hälsocentralerna finns kvar men vi förordar lösningen att hälsosamtal flyttas till andra lämpliga personalgrupper inom primärvården samt att ersättningsnivån för utfört samtal sänks.

Våra bolag och gemensamma verksamheter

Folktandvården Västmanland AB (FTV) är ett av regionen helägt bolag som bedriver allmäntandvård och sjukhustandvård vid äldreboende i länets samtliga kommuner. Det förebyggande arbetet med en god munhälsa är, och blir, en allt viktigare del i FTV:s arbete. Det syns i det arbete som riktas mot förskoleklass, skola och äldreomsorg, vilket skapar goda förutsättningar för fler att se värdet av en god munhälsa. Rekrytering, i synnerhet tandhygienister, är ett av bolagets största problem.

Utvecklingen med Nära vård och förflyttning av kompetens och resurser från den slutna vården till primärvårdsnivån ska enligt vår mening även omfatta mun och tandhälsa. Ett led i den utvecklingen är att flytta specialisttandvården som idag organiserad inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen till Folktandvården AB. Det innebär ökade förutsättningar till kompetensutveckling och forskning inom folktandvården.

Svealandstrafiken AB är ett samägt bussbolag för kollektivtrafik i Örebro och Västmanlands län. Kost och ambulansverksamheten finns i samarbeten med andra län inom Mälardalen. Moderaterna och Kristdemokraterna är positiva till samarbeten över länsgränser, och ser det som en nödvändighet för att få så mycket verksamhet som möjligt för skattebetalarnas pengar. Samägande och gemensamma verksamheter ställer dock särskilda krav på ledning och styrning.

Istället för en intraprenad för regionens vårdcentraler borde ett helägt bolag ha skapats. För att ges mer frihet att konkurrera på lika villkor som marknaden anser vi att bolagen liksom intraprenaden ska ges större frihet till att göra egna upphandlingar, så länge gemensam struktur för till exempel IT upprätthålls.

Kostverksamheten har i uppdrag att tillaga och leverera patientmat. Kostverksamheten hade några goda år av uppmärksamhet och vunna priser. Det är ett gott betyg på verksamheten och som gjort att vårt koncept ses som ett föredöme för flera andra regioner. Dock finns ett alldeles för stort ekonomiskt underskott. Vi har ifrågasatt införandet av Fleximat som gjorts utan ordentligt underlag och konsekvensbeskrivningar. Det är oroande att patienternas nöjdhet med maten minskat. Måltiden är en viktig del av en sjukhusvistelse.

Förslag till beslut:

att bolagen och intraprenaden ska ges större frihet till att göra egna upphandlingar.

att utvärdera de ekonomiska- och verksamhetsmässiga effekterna av bildandet av det gemensamma bolaget Svealandstrafiken AB.

Målområde 5: Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare

Pandemin under 2020 och första delen av 2021 har varit en stor utmaning för hälso- och sjukvården. Det är beundransvärt att verksamheterna lyckats kraftsamla och svara upp på det sätt som gjorts. Än är pandemin inte över och effekterna av den kommer att påverka regionen under hela planperioden.

Personal och uppdragstagare

Särskilda medel avsätts för kompetensutveckling, innovation, forskning och hälsofrämjande insatser i syfte att skapa bra förutsättningar för personal i regionen att utvecklas och minska andelen sjukskrivna.

Särskilda stödprogram lanseras för att stödja och utveckla chefsrollerna i regionen. Utan väl fungerande chefer kommer regionen inte klara av att utveckla verksamheten vare sig vad gäller ekonomi eller förbättrad arbetsmiljö.

Det pågår ett omfattande arbete med att utveckla lönomodellerna i regionen. Vår grundinställning är att medarbetare med hög kompetens som arbetat många år i regionen ska premieras för sin lojalitet och kompetens samt uppmuntras till att fortsätta arbeta hos regionen.

Arbetet med att ta fram ett program för vidareutveckling av regionens personal- och arbetsgivarepolitik pågår och ska vara avslutat under 2022. I det sammanhanget är det viktigt att utvecklingsarbetet beaktar att regionen tydligare markerar att lönesättning sker individuellt och utifrån specifika arbetsuppgifter samt att prestation ska löna sig. Vid vidareutbildning och eller utökat arbete ska det synas i lönekuvertet.

Lönesättningen i regionen bör även beakta att lön inte är den enda avgörande faktorn för att ta anställning i regionen. Arbetstider, möjligheter att arbeta på distans och tydlig karriärplanering är minst lika viktiga. Inte minst kan det gälla i delar av länet som regionen har svårt att rekrytera personal till.

Sjuktalet i regionen är för höga. Det är nu så illa att regionen uppvisar de högsta sjuktalet i landet. Sjuktalet varierar stort mellan olika verksamheter. Vissa verksamheter har under flera år haft sjuktal på över 10 %. En djupare analys om sjukfrånvaron behöver göras utifrån vad som är arbetsrelaterad sjukfrånvaro och vad som inte är det. Svar behöver också sökas på vad som är grundorsaken till att Region Västmanland till och med har högre sjuktal än de flesta av länets kommuner. Normalt sett har länets region lägre sjuktal än samma läns kommuner. Målet är att sjukfrånvaron inte ska överstiga rikssnittet 5,9%.

Duktiga och kompetenta chefer som målinriktat arbetar med trivselfrämjande åtgärder, förebyggande insatser och som förstår betydelsen av en god arbetsledning och sambandet med låga sjuktal är avgörande för att sänka sjuktalet.

Det är ingen naturlag att Region Västmanland år efter år ska ha en av landets högsta sjuktal. De åtgärder som så här långt genomförts har visat sig vara otillräckliga. 2019, efter flera år med problemet redovisades "Ur uppföljning arbetsmiljö 2019": 'Arbetet har fortlopt under 2019 och resulterat i ett underlag till uppföljningsrapport som ger möjlighet att löpande följa upp kostnad för kort- respektive lång sjukfrånvaro på samtliga organisatoriska nivåer i regionen. En beställning på rapporten lämnades in under hösten 2019. Arbetet med att utveckla sjukfrånvaroanalys och kopplingen till den ekonomiska styrningen kommer framöver vara en del i det utvecklingsarbete som genomförs mellan HR och ekonomi med syfte att möjliggöra en bättre personalekonomisk analys.' Åratal av arbete i form av planering och möten har genomförts och fortfarande har regionen en av landets högsta sjuktal.

Vi avsätter särskilda medel under perioden som förvaltningar kan avropa för sitt friskvårdsarbete - höjt friskvårdsbidrag, ökade möjligheter att inrätta helgtjänster inom HSF: förvaltning och särskilda projektmedel för försöksverksamhet av olika slag. (totalt 85 mkr).

Hyrpersonal

Beroendet av hyrpersonal är ett problem om det är för stort och som påverkar arbetsmiljön i vissa fall negativt. I en del fall kan det dock vara en önskvärd lösning om det rör sig om tillfälliga insatser för att lösa ett akut problem. Målet ska vara att regionens behov av hyrpersonal inte får överstiga två procent av de egna personalkostnaderna. Det är med en viss tillfredsställelse som vi kan konstatera att helgtjänster inrättats på vårt initiativ som ett sätt att vända utvecklingen och minska behovet av hyrpersonal.

Trygga arbetsplatser

Hot och våld ska inte förekomma på regionens arbetsplatser. I en tidigare publicerad revisionsrapport redovisas att 50 % av de som svarade på undersökningen att de utsatts för hot i sin yrkesutövning mer än en gång de senaste 24 månaderna. Mörkertalet får dock anses vara stort.

Signaler finns att situationen till viss del har förbättrats. Hot och våld ska inte förekomma och det ska råda nolltolerans mot hot och våld. Vi utvecklar vår syn på problemet ytterligare i målområdet "En tryggare och säkrare region".

Minskad administration

Regionen har ett omfattande arbete med att tillskapa många styrdokument i form av planer, strategier och program. En allt för omfattande administration påverkar såväl arbetsmiljön negativt som produktiviteten negativt. Moderaterna och Kristdemokraterna anser att ett strukturerat arbete

med att minska de administrativa pålagorna på regionens verksamheter ska inledas under 2022 i form av ett antibyråkratiseringsråd.

Den mångfald av strategier, program och planer leder till sämre förutsättningar för ett gott och tydligt ledarskap, vilket skapar en stor frustration bland chefer. Dessutom blir det svårare att nå uppsatta mål.

Det är nödvändigt att från politisk nivå tydligare prioritera bland beslutade strategier.

Under oförutsett redovisar vi ett anslag för extra personalfrämjande åtgärder. Avsikten är att medlen kan användas för satsningar/projekt i arbetet med att reducera sjuktagen, utökning av helgtjänster etcetera. Anslaget avropas i särskild ordning.

Förslag till beslut:

att regionen ska utreda hur stor andel av sjukfrånvaron som kan härledas till arbetsmiljön

att målet för regionen som helhet ska vara ett sjuktal som understiger 5,9%.

att kostnaderna för inhyrd personal inte får överstiga 2% av de egna personalkostnaderna och att regionen ska vara "oberoende" enligt av hyrpersonal senast vid utgången av 2023.

att genomlysning och omstrukturering av styrande dokument ska göras i syfte att minska och förenkla administration samt öka följsamhet till uppsatta mål.

att ett antibyråkratiseringsråd skapas i syfte att minska administration och regelkrångel för personalen.

Målområde 6: En tryggare och säkrare region

På kort tid har Västmanland gått igenom två materielkriser. Leverantörsbytet av förbrukningsartiklar i oktober 2019 samt Coronapandemin har båda försatt Region Västmanland i en situation där förbrukningsvaror var en bristvara. Leverantörsbytet resulterade i att 180 operationer ställdes in. Initialt under pandemin fick tusentals läkarbesök, behandlingar och operationer skjutas upp pga. bristande tillgång till material. Båda dessa händelser har därmed visat att regionens omsättningslager varit otillräckligt.

På nationell nivå har det under det senaste året presenteras flera utredningar kring kris, krig och katastrofberedskap, bland annat Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) och En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19). Dessa utredningar föreslår bland annat att Sverige delas in i sex civilområden som kommer att omfatta flera län och regioner, statliga säkerhetslager samt betydligt högre krav på regioners lagerhållning. Det senare något som vi redan tidigare belys behovet av och avsatt resurser för i vår budget.

Dessa utredningar processas nu och kommer med största sannolikhet resultera i nya lagar som påverkar Region Västmanland på både lång och kort sikt. Även om mycket av det som presenteras är önskvärt är det av hög vikt att Region Västmanland är en proaktiv aktör i arbetet framöver och lyfter fram västmanländska intressen i arbetet. Till exempel när det kommer till nationella säkerhetslager. Där är det viktigt att Region Västmanland visar framfötterna och lyfter fram att Västmanland ligger mycket bra till geografiskt och har lämplig infrastruktur för att vara platsen för ett eller flera säkerhetslager av läkemedel och sjukvårdsmateriel. Samtidigt är det viktigt att regionen i både SKR och självständigt lyfter behovet av statlig medfinansiering för att uppnå en högre beredskap.

Även om arbetet pågår på nationell nivå är det av stor vikt att vi redan nu agerar regionalt i syfte att placera säkerhetslager i Västmanland.

Västmanland har genomgått för många och för omfattande materielkriser. Nu krävs agerande. Regionen måste skapa större eget omsättningslager i syfte att hantera framtida kriser. Detta arbete kan med fördel ske tillsammans med Västmanlands kommuner.

Utöver materielförsörjningen har regionen många andra utmaningar inom målområdet att hantera.

Digitalisering har kommit att bli ett nyckelord och en tydlig strategisk inriktning inom alla sektorer av samhället, detta kräver dock ett systematiskt och omfattande informationssäkerhetsarbete. Oavsett hur bra IT-system regionen har leder en bristande säkerhetskultur till att både system och människors integritet riskeras. Tyvärr klassas regionens säkerhetskultur inom området som bristfällig enligt regionens egen informationssäkerhetsberättelse. Regionens IT säkerhet måste stärkas och fokus framöver ligga både på att stärka system och regionens säkerhetskultur.

Vid uppföljning av regionens interna kontroll framkommer det att mycket arbete kvarstår att göra inom brandskydd då mindre än hälften av verksamheterna fullt ut lever upp till aktuella lagkrav och övergripande riktlinjer. Regionen ska genom den interna kontrollen följa utvecklingen kring brandskydd och under planperioden ska regionens verksamheter uppfylla både lagkrav och riktlinjer för brandskydd. För det avsätts totalt 6 mkr under planperioden.

Hot och våld mot vårdpersonal

Vårdens medarbetare utsätts i allt för stor utsträckning för verbala påhopp, hot, hot om våld och våld. Enligt en revisionsrapport från 2018 framkom att drygt 50 procent av vårdens medarbetare blivit utsatta för hot i sin yrkesutövning mer än en gång under de senaste 24 månaderna. I takt med att samhället förändras med ökad gängkriminalitet och kriminella klaner ökar också risken för en ökad andel högriskpatienter inom Västmanlands sjukvård.

Vårdens personal ska skyddas mot hot och våld i sin yrkesutövning. En bra trygghetsskapande åtgärd som genomförts är att tillträdesskyddet stärkts på regionens vårdcentraler genom ombyggnationer.

Hot och våld ska aldrig accepteras och regionen ska vara pådrivande nationellt för mer ändamålsenlig lagstiftning där fler yrkeskategorier inom hälso- och sjukvården inkluderas i det stärkta straffrättsliga skyddet för blåljuspersonal. Regionalt ska de ske ett arbete för en tryggare arbetsmiljö. Finns behov ska väktarbemanningen öka.

Under 2020 presenterades inte rapporten "Den allmänna säkerheten i regionen" för regionstyrelsen. Det gör att vi saknar en heltäckande bild av hur tryggheten inom Region Västmanland har utvecklats under året. Tyvärr kan vi konstatera att det under 2020 har skett en ökning med 16 % av anmälda avvikelser inom området våld mot vårdens medarbetare enligt regionens årsredovisning.

Det är av stor vikt att regionstyrelsen får kännedom om hur tryggheten och otryggheten utvecklas inom regionen, därför skall rapporten "Den allmänna säkerheten i regionen" årligen presenteras för regionstyrelsen.

Tryggheten i Västmanland

Institutet för kvalitetsindikatorer har på uppdrag av länsstyrelsen och region Västmanland undersökt hur västmanlänningarna upplever att det är att leva och bo i Västmanland. I den senaste undersökningen uppger 42 % av västmanlänningarna att de någon gång har oroat sig för att utsättas för våld eller hot om våld under den senaste 12 månadsperioden. 22 % har under de senaste tolv månaderna ofta eller ibland oroat sig för att utsättas våld eller hot om våld. Kvinnor uppger oftare att de oroas än män.

Den åldersgruppen som känner störst oro för att själv bli utsatt för våld eller hot om våld är 25–34 åringar. Otryggheten påverkar vilka aktiviteter som västmanlänningarna avstår från att göra, tex har ca var fjärde kvinna avstått från att gå en promenad eller löpträna och 10% av befolkningen avstått från att åka buss eller tåg för att det känns otryggt.

Genom Liv och Hälsa Ung 2020 kan regionen följa hur unga upplever tryggheten i sitt bostadsområde, undersökningen visar att enbart 1/3 av unga tjejer och 2/3 av unga killar alltid känner sig trygga utomhus i sitt bostadsområde på kvällen och natten. Det är fler uppger att det alltid känner sig trygga dagtid i sitt bostadsområde men även inom det området har det skett en påtaglig försämring jämfört med tidigare Liv och Hälsa Ung-undersökningar. Att kunna känna sig trygg i sitt bostadsområde är viktigt i många avseenden. Det är i grunden en frihetsfråga men påverkar även hälsan. Det påverkar möjligheten till ett socialt liv utanför hemmet och möjligheter för avkoppling i form av motion på fritiden.

Brottslighet och Västmanlands näringsliv

Den växande otryggheten är ett allt större problem för Västmanlands företagare. I Västmanland uppger 31 procent av företagarna att de påverkas negativt att den växande brottsligheten och otryggheten. Stöld, inbrott, hot och skadegörelse är bara några av de problem som växer i omfattning och påverkar Västmanland i en negativ riktning.

Utöver den oro och inskränkning i den personliga friheten som otryggheten innebär, försämrar otryggheten företagens möjlighet att bedriva sin verksamhet. Det har gått så långt att den enskilt viktigaste åtgärden för att förbättra företagsklimatet enligt Västmanlands företagare är att minska brottsligheten och otryggheten.

Vanligt förekommande brott för företagare är stöld, skadegörelse och inbrott som är kostsamma brottskategorierna samtidigt som företagen tvingas lägga allt större resurser på brottspreventiva åtgärder. Detta hämmar företagens tillväxt- och utvecklingsmöjligheter och leder på sikt till en lägre sysselsättningsgrad. Samtidigt är jobb och företagande viktiga delar för att minska brottsligheten. Genom att fler kommer i arbete minskar utanförskapet och färre hamnar i kriminalitet.

Regionen har genom det regionala utvecklingsansvaret och den regionala utvecklingsstrategin ett ansvar för att stärka tryggheten i Västmanland. Regionen ska följa utvecklingen och där det är möjligt att vidta åtgärder så som trygga nattstopp och utökad kameraövervakning inom kollektivtrafiken för att öka tryggheten i Västmanland. Regionen ska vara ett stöd för det kommunala trygghetsarbetet och vara pådrivande mot riksdag och regering och kommunerna i syfte att få till fler trygghetsskapande åtgärder.

Förslag till beslut:

att 45 miljoner kronor avsätts under planperioden för att öka regionens beredskap, för trygghetsskapande åtgärder samt för att minska förekomsten av hot och våld inne på sjukhusområdet

att Region Västmanland aktivt arbetar för en mer ändamålsenlig lagstiftning kring hot och våld mot vårdpersonal

att brottsutsatta hållplatser inom kollektivtrafiken i Västmanland förses med övervakningskameror i brottsförebyggande och trygghetsskapande syfte.

att trygga nattstopp införs i kollektivtrafiken

att Region Västmanland tar initiativ till ett projekt för en större samordning och gemensam lagerhållning av hälso- och sjukvårdsmateriel samt vid behov läkemedel tillsammans med länets kommuner.

att Region Västmanland verkar för att statliga säkerhetslager placeras i Västmanland

Målområde 7: En stark och uthållig ekonomi

Under målområde "En stark och uthållig ekonomi" redovisar vi de ekonomiska effekterna av förslagen som vi i större eller mindre utsträckning presenterar i övriga delar. Indikatormålen är ej behandlade.

Pandemin har negativt påverkat alla delar av samhället och regionens verksamheter. Effekterna har även negativ inverkan på de kommande åren. Naturligtvis påverkar prioriteringar och lösningar i den budget och plan som Moderaterna och Kristdemokraterna redovisar för åren 2022 - 2024.

Regionen hade ett rekordresultat 2020 i och med resultatet enligt balanskravet på 797 miljoner kronor som till största del berodde på extraordinära statsbidrag, börsutveckling och lägre pensionskostnader. Det ska inte tas som intäkt att regionen har kostnadskontroll, har en hög produktivitet eller att verksamheterna bedrivs effektivt.

I underlaget till budget och planprocessen redovisas de ekonomiska utmaningarna regionen står inför:

- Stora obalanser inom hälso- och sjukvården
- Demografiska utmaningar medför stigande kostnadstryck
- Osäkra ek utsikter p g a pandemin
- Ny kostnadsutjämningsfördelning minskar stegvis intäkter
- Minskade generella statsbidrag kommande år
- Stora fastighetsinvesteringar kommande år
- Dämpad intäktsutveckling
- God ekonomisk hushållning nås inte utan effektiviseringar, tex EIB 2022 och framåt

SKR menar i sina prognoser och rapporter, feb 2021, att de närmaste åren kommer skatteunderlagsutveckling vara lägre och arbetslösheten högre. Konjunktoren förväntas vara låg under hela planperioden (2024). I Ekonomirapporten (SKR, april 2021) är dock tongångarna mer positiva.

Det som fortfarande gäller är dock att kostnadsutvecklingen inom regionsektorn måste bromsas för att få en ekonomi i balans. Behovet av effektiviseringar är nödvändiga. Högre investeringsnivåer innebär behov av extern finansiering eller ianspråktagande av egna medel. Särskilda utmaningar är det uppdämda vårdbehovet och osäkerhet vad gäller kollektivtrafikens stora underskott till följd av pandemin.

Regionen förlorar 200 miljoner kronor på förändringarna av utjämnningssystemet och riskerar även att bli förlorare i förändringar av andra statsbidragssystem som är under omförhandling. En allt äldre befolkning och nya bättre läkemedel, ny teknik och nya behandlingsmetoder innebär utmaningar såväl vad gäller ekonomi som kompetensutveckling.

Moderaterna och Kristdemokraterna konstaterar att de ekonomiska utmaningarna för regionen är många även om staten på grund av effekterna av pandemin har stöttat sektorn och regionen med

extra statsbidrag. Det är en utveckling som staten över tid är inte är beredd att upprätthålla. Vilket redan under 2022 kommer att ge effekter.

Samtidigt kan konstateras att regionen visar ett starkt positivt resultat i tidigare bokslut. Kostnadsutvecklingen är fortfarande för hög för att vara långsiktigt hållbar. Sjuktalet ett "normalår" är fortfarande höga. Regionen redovisar än en gång landet högsta sjuktalet bland anställda. Vårdköerna har ökat under pandemin. Vi efterlyser mer av konkreta förslag från Hälso- och sjukvårdsförvaltningen för att komma tillrätta med problemet. Behovet av hyrpersonal är för stort även om utvecklingen är positiv i den mening att beroendet minskar.

I särskild ordning är det betydelsefullt att lyfta problemet med Hälso- och sjukvårdsförvaltningens obalans. I den nu gällande förvaltningsplanen, som vi inte står bakom, redovisas den till 510 miljoner kronor. Att jämföra med den tidigare förvaltningsplanen där obalansen redovisas till 400 miljoner kronor. I delårsbokslut 1 2021 redovisas ett prognostiserat underskott i förvaltningen uppgående till 550 miljoner med bildsättningen att förvaltningen tar ansvar för 40 miljoner kronor. Resterande del, 510 miljoner kronor, är någon annans ansvar. Ansvaret, enligt vår mening, åvilar såväl det politiska styret som den högsta förvaltningsledningen.

Regionen behöver i särskild ordning adressera det ekonomiska resultatet för Hälso- och sjukvårdsförvaltningen som regelmässigt inte svarar mot den ram som förvaltningen är tilldelad. Det är i förlängningen ohållbart med den utveckling som är. Vi lägger därför förslag om att starta arbete med Ekonomi i Balans II som ska omfatta Hälso- och sjukvårdsförvaltningen med inriktning: budget i balans, ökad kvalitet och komma tillrätta med effektivitetsbrister.

Regionens verksamheter måste bli effektivare. Det är ingen omöjlig uppgift. I en nordisk jämförelse visar det sig att Sverige har lägst produktivitet jämfört med våra grannländer.

Studier visar att i ett nationellt perspektiv sjunker produktiviteten. För hälso- och sjukvården i Västmanland ser vi inte motsvarande utveckling även om produktiviteten är relativt tidigare år lägre. Antalet anställda i region ökar regelmässigt med cirka 100 personer om året. Samtidigt som produktiviteten inte märkbart påverkas.

Ett exempel var införandet av VNS (Vårdnära service) som påstods skulle leda till sänkta kostnader genom att frigöra tid och personal på vårdavdelningar. Andra exempel är stora investeringar i digital teknik och tekniska lösningar som inte gett de rationaliseringseffekter som det gavs sken av. Den nya digitaliseringsstrategin som vi ställt oss bakom kan vara en viktig komponent i effektiviseringsarbetet eftersom där pekas särskilt ut att resultatet av investeringar i digitalisering ska redovisas i ekonomisk mening eller frigjord tid.

Skatter och intäkter

Prognosen visar på en fortsatt ökning av skatteintäkterna. Införandebidraget minskar från 121 mkr 2021 till 28 mkr 2022 och 0 kr 2023. Värt att notera att regionen under 2021 och 2022 erhåller särskilda statsbidrag i stor omfattning vilket redovisas under regionstyrelsens anslag för oförutsett.

Prognos från SKR 2021-04-29

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Skatteintäkter	6 677	7 018	7 251	7 463
Slutavräkning 2020	-54	0	0	0
Inkomstutjämningsbidrag	1 155	1 239	1 271	1 310
Kostnadsutjämningsbidrag	33	33	38	43
Regleringsavgift	189	123	28	-5
Införandebidrag	121	28	0	0
Statsbidrag för läkemedelsförmånen	895	939	988	1 039
Summa skatter och statsbidrag	9 016	9 381	9 576	9 850

Finansieringen av sjukvården sker i huvudsak via skatteintäkter. Även om andra delar av regleringssystemet mellan staten och regionen bidrar såsom inkomstutjämningsbidrag och statsbidrag för läkemedelsförmånen. Vad gäller skattesatsen så anser vi att den ska vara oförändrad 10:88.

Moderaterna och Kristdemokraterna prioriterar att regionen lever upp till målet "God Ekonomisk Hushållning". Det definieras som att regionens resultat ska motsvara 2 procent av skatter och generella statsbidrag över en konjunkturcykel. Det innebär att det samlade resultatet budget och planperioden, 2022–2024, ska vara 577 miljoner kronor.

Förslag till beslut:

att regionstyrelsen ges i uppdrag att inleda arbetet med EIB II (Ekonomi i Balans II)

att skattesatsen fastställs till 10:88

att resultatmålen fastställs till 188 mkr 2022, 192 mkr 2023 och 197 mkr 2024.

Resultat

Resultat					
	Utfall	Budget	Budget	Plan	Plan
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2020	2021	2022	2023	2024
Verksamhetens intäkter	2 239	1 729	1 780	1 833	1 888
Verksamhetens kostnader	-10 202	-10 217	-10 582	-10 791	-11 072
Avskrivningar	-327	-340	-362	-384	-396
Verksamhetens Nettokostnader	-8 290	-8 828	-9 164	-9 342	-9 579
Skatteintäkter	6 504	6 623	7 018	7 251	7 463
Generella statsbidrag och utjämning	2 466	2 394	2 362	2 325	2 387
Verksamhetens resultat	679	188	217	234	271
Finansiella intäkter	531	68	77	88	97
Finansiella kostnader	-213	-76	-106	-130	-171
Resultat efter finansiella poster*	997	180	188	192	197

* Resultat motsvarar 2 % av skatter och statsbidrag (god ekonomisk hushållning)

Nettokostnadsutveckling	-1,7%	6,5%	3,8%	1,9%	4,5%
Nettokostnadsutveckling 2020 är utifrån utfall 2019.					
Nettokostnadsutveckling 2021 är utifrån utfall 2020.					

Avgifter

Moderaterna och Kristdemokraterna har tidigare i olika sammanhang föreslagit förändrade avgiftssystem med nya och i några fall högre avgifter. Fullmäktige avlog i budgetbehandlingen 2020 vårt förslag för att några månader ställa sig bakom principresonemanget för vår höjning. Vi välkomnade det, även om nivån på avgiftshöjningar och systemförändringar inte var tillräckliga. Enligt vår mening bör en högre avgift för sena avbokningar gälla, ny avgift bör införas för färdigbehandling av ambulanssjukvården samt jouravgift akuten införas eller räknas upp.

En total översyn av alla avgifter bör göras i regionen. Översynen av avgifter ska omfatta all verksamhet. Sammantaget är det vår bedömning att översynen ska generera ökade intäkter med 40 mkr över planperioden.

Förslag till beslut:

att översyn och förändringar av avgiftssystemet inleds med inriktning att intäkterna ökar med 5 mkr 2022 och med 15 mkr 2023 och 20 mkr 2024.

Ekonomiska ramar

Ramar				
Regionersättning i miljoner kronor	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen	7 594,0	7 799,0	8 054,5	8 361,3
varav Vårdval	1 228,3	1 251,5	1 277,2	1 323,5
Fastighets- och serviceförvaltningen	29,3	27,0	27,0	27,2
Regionkontoret	218,9	200,3	206,2	213,8
Regionala utvecklingsförvaltningen	153,0	155,8	158,5	162,1
varav Kultur och folkbildningsnämnden	89,7	91,7	93,2	96,3
Kollektivtrafiknämnd	324,6	332,0	337,7	345,5
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli				
Patientnämnden inkl kansli	5,9	6,0	6,2	6,4
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	37,2	44,4	42,0	43,1
Revisionen	5,3	5,4	5,5	5,7
Summa fördelat till förvaltningar	8 368,1	8 569,9	8 837,5	9 165,1
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	768,5	778,7	651,4	514,6
varav statsbidrag	494,5	401,8	299,8	300,0
SUMMA VERKSAMHET	9 136,6	9 348,6	9 488,9	9 679,7
Gemensamma kostnader och intäkter	-308,7	-184,5	-146,8	-100,6
SUMMA DRIFTBUDGET (nettokostnader)	8 828,0	9 164,1	9 342,1	9 579,1

Samtliga ramar är uppräknade med LPIK vad gäller budget 2022 och plan 2023. Vad gäller plan 2024 är ramarna uppräknade med 2,3 % jämfört med LPIK 3,3%, undantaget Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Regionkontoret och Förtroendevalda och bidrag till politiska partier. Vi lägger ingen ramreducering på Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Kraven på Regionkontoret och anslaget till Förtroendevalda och bidrag till politiska partier redovisas i särskild ordning.

Vi är inte beredda att instämma i förslaget vad gäller ramar för verksamheterna. Vi står inte heller bakom nuvarande budgetprocess.

Beträffande verksamhetsåret 2022 har verksamheter sedan tidigare ett beslutat effektiviseringskrav inom ramen för det så kallade EIB-arbetet (Ekonomi i Balans) som till viss del återstår att redovisa. Vi konstaterar att för Hälso- och Sjukvårdsförvaltningens del återstår dessutom att uppfylla vissa kostnadsreduceringar enligt EIB för 2019, 2020 och 2021.

Vi är inte beredda att ställa oss bakom väsentliga delar av förändringarna i Primärvårdsprogrammet som kommer att behandlas i särskild ordning. Förslagen är enligt vår mening illa genomtänkta. Viktiga ekonomiska styrinstrument tas bort och principresonemanget i skrivningarna är ologiska. Förslaget är inte patientorienterat och dessutom kostnadsdrivande.

Beträffande Regionkontoret så kan vi konstatera att verksamheten årligen redovisar överskott i förhållande till budget. Moderaterna och Kristdemokraterna har dessutom under en följd av år ifrågasatt den administrativa överbyggnad som regionen håller sig med och på det sätt som verksamheten styrs.

Vi anser att lämpliga åtgärder för att minska administrationen, och därmed nå målet 'en effektiv organisation', är att införa anställningsstopp för administrativa tjänster, reducera antalet planer, program och strategier, införa en sammanträdesfri dag i veckan och se över och minska alla krav på rapportering som ligger på verksamheterna.

Regionen har även mycket att vinna på att i större utsträckning samarbeta med andra regioner i frågor såsom lönehantering, fakturering och IT-service.

Vi anser att ramen för Regionkontoret ska minskas med 25 mkr för 2022, 2023 och 2024.

Beträffande ramarna för Förtroendevalda och politiska partier anser vi det är rimligt att reducera ramen med 3 miljoner kronor för 2023 och 2024.

Förslag till beslut:

att anställningsstopp införs för administrativa tjänster

att åtgärder vidtas för att strukturera och minska antalet styrande dokument

att ramen för Regionkontoret fastställs till 198,1 mkr 2022, 203,9 mkr 2023 och 207,8 mkr 2024

att ramarna för Förtroendevalda och bidrag till politiska partier fastställs till 44,4 mkr 2022, 42,0 mkr 2023 och 43,1 mkr 2024.

Effektiviseringar och besparingar

Effektivisering och besparingar är enligt vår mening även något som bör gälla den politiska nivån i region. Vi har tidigare lagt flera förslag som innebär en smalare politisk organisation än vad som idag är fallet. Det har varit förslag som att minska antalet mandat i regionfullmäktige, delegationer och utskott. Eftersom förhandlingar inom kort inleds om ny förtroendemannaorganisation med anledning av det förstående valet 2022 redovisar vi inga förslag i den delen även om våra partiers uppfattningar kvarstår.

Under en följd av år har diskussioner förts om nivåstrukturering mellan verksamheter i samverkansregionen. I de nya avtalen mellan köparregioner och universitetssjukhusen i Uppsala och Örebro, som för övrigt innebar högre kostnader för regionen med 30 mkr/år, redovisas att universitetssjukhusen i viss omfattning har uppgift lägga ut och ta hjälp av länssjukhusen i respektive regionen vad gäller delar av deras verksamhet. Utfallet av de båda fallen är blygsamt.

Vi anser att det finns en stor potential för Västmanlands sjukhus specialistkliniker att i större utsträckning än idag erbjuda att utföra vård åt andra regioner än vad som idag sker. Detta tar sig uttryck i att intäkterna för såld vård ökar. Det är hög tid att berörd förvaltning som säger sig ha haft uppdraget, nu levererar.

Diskussioner har förts inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen om att i intraprenadform starta en elektiv klinik i Köping och därmed öka nyttjandegraden av de operationslokaler och den utrustning som finns vid Köpings sjukhus. Vi bejakar förslaget även om vi hellre hade sett en lösning i bolagsform, motsvarande Folk tandvårdens. Vi vill nu se konkreta åtgärder för att verksamhetsformen inom kort ska bli verklighet.

Redan nu finns avtal vad gäller urologi med en region. Vi ser det även som en möjlighet att stärka regionens varumärke och bli en mer attraktiv arbetsgivare för kompetent personal.

I vår budget redovisar vi 10 mkr 2022 mkr, 15 mkr 2023 och 20 mkr 2024 i form av ökade intäkter för såld vård vid Västmanlands sjukhus. Förslaget läggs med beaktande om att möjligheterna med anledning av pandemin i närtid är något begränsade.

Anslaget till regionstyrelsens förfogande

Specifikation av anslaget till regionstyrelsens förfogande				
	Budget	Budget	Plan	Plan
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2021	2022	2023	2024
Omställning och kompetensutveckling	25,0	20,0	20,0	20,0
Personalpolitiska medel	4,0	4,0	4,0	4,0
Utdömd kollektivtrafik (MÅLAB mm)		30,0	30,0	30,0
Fastighetsomställningskostnader	15,0	15,0	15,0	15,0
Ökad hyra Sala (nybyggnation/ombyggnation)		4,0	8,0	8,0
Akutsjukhus Västerås Projekttering/genomförande	18,0	31,0	35,0	30,0
Post. Doc. Tjänster (somatik)	2,0	2,0		
Cosmics utvecklingsprogram	22,0	25,0	27,7	6,7
Robotdalen	0,5			
Lågtröskelmottagning	2,0			
Tillnyktringsenheten	2,0			
Nationella riktlinjer (GAP-analys)	5,0	5,0	5,0	5,0
Tarmcancerscreening	7,5	6,0		
Scenkonstbiennal Västmanlands teater (garantibelopp)	2,0	1,0		
Regionvårdsavtal	30,0	30,0		
Extra IVA-platser (5st)	15,0	20,0		
Hållbarhetsprogram/bredbandsstrategi	3,0			
Forskning- och innovationsstrategi	5,0			
Rehabilitering medarbetare	1,0	1,0		
Brandskyddsåtgärder		2,0	2,0	2,0
Införande NetClean		1,0	1,0	
Ökad hyra utbildningsenheten		1,9	1,9	1,9
LSS		11,0	11,0	11,0
Kvinnosjukvård, primärvården (MHV)			5,0	5,0
Forskning, samverkan, innovation och uppföljning		5,0	5,0	5,0
Ambulansflyg, flygplats		12,0	12,0	12,0
Cancersatsning		5,0	5,0	
Nytt målområde trygghet och beredskap		11,0	17,0	17,0
Stärkande av besöksnäringen		2,0	2,0	
Miljöåtgärder		1,0	1,0	1,0
Säld vård		-10,0	-15,0	-20,0
Friskare arbetsmiljö		28,0	28,0	29,0
Fortsatt översyn avgifter		-5,0	-15,0	-20,0
Vård i tid				15,0
Catch up vaccination HPV		1,0	2,0	1,0
Utveckling IVA/operation/neonatal		2,0	2,0	1,0
Summa övrigt	159,0	209,9	205,6	179,6
Förutsätter statsbidrag				
Kvinnorsjukvård, specialist- och primärvårdsverksamhet	27,7	27,7		
Psykisk hälsa	28,0	38,0	20,0	
Psykisk hälsa, ungdomsmottagningar från 2020	3,9			
Psykisk hälsa, stärkt samverkan från 2020	7,5			
Kortare väntetider i cancer vården	11,0	10,0	10,0	
Sjukskrivningsprocessen/Rehabkoordinatorer	9,7	9,0	9,0	
God och nära vård	136,0	95,0	80,0	
GNV-Ambulanssjukvård	2,7	2,5	2,5	
Sammanhållen, jämlik och säker vård	7,0	7,0	7,0	
Civilt försvar	1,3	6,9	6,9	
Ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården	80,0	80,0	80,0	
Kollektivtrafik, komp. minskade biljettintäkter	10,0			
Provtagning	53,0			
Uppdämt vårdbehov	106,7	106,7		
Återhämtningsbonus		9,0	9,0	
Övriga statsbidrag	10,0	10,0	75,4	300,0
Summa statsbidrag	494,5	401,8	299,8	300,0
Summa reserverat	653,5	611,7	505,4	479,6
Egentligt oförutsett/budgereringsmarginal	115,0	167,0	146,0	35,0
Summa till regionstyrelsens förfogande	768,5	778,7	651,4	514,6

De medel som reserveras under anslagen 'Omställning och kompetensutveckling' samt 'personalpolitiska medel' är statsbidrag. Vi konstaterar att avsätta medel inte till fullo förbrukats under senare år varför anslagsramen för 'Omställning och kompetensutveckling' reduceras med 5 mkr respektive år. Vi noterar även att 8 mkr fördes över i ram 2020.

Vi reserverar inte några specifika medel avseende Tillnyktringsenheten och Lågtröskelmottagning under mandatperioden.

Extra IVA-platser (5) är en konsekvens av erfarenheterna av covidvården. Slutsatsen är att onödigt stora delar av sjukhuset var tvunget att stängas ner eftersom det inte fanns tillräckligt många ordinarie IVA-platser för covid-vård, vilket gick ut över planerad verksamhet.

Vi har sedan tidigare instämt i behovet av att inrätta extraplatserna och konstaterar vad gäller finansieringen att regionstyret anslutit sig till vårt resonemang vid budgetbehandling 2020. Med tanke på bemanningsläget så ser vi inga möjligheter att fullt ut bemanna platserna. De är dessutom att räkna som "extra platser". Vi anslår för detta ändamål 20 mkr 2022 samt 20 miljoner kronor per år 2023 och 2024 genom uppräknings av ram för Hälso- och sjukvårdsförvaltning.

Då behov finns att utveckla IVA och operationsverksamheten för att klara framtidens och nuvarande behov av rekrytering och stabil bemanning avsätter vi särskilda medel för detta. I dessa medel avses även neonatalvården.

Beträffande anslagsposterna Hållbarhetsprogram/bredbandsstrateg 2 mkr 2022 samt Forsknings- och innovationsstrategi 10 mkr 2022 - 2023 har vi vid behandlingen tidigare ställt oss mycket undrande över anslagens storlek och innehåll. Det viktigaste för att höja Region Västmanlands inslag av forskning och innovation ligger snarare i förmågan att styra och leda än ytterligare tillskott av medel. Dessutom finns stora möjligheter till ytterligare extern finansiering på dessa områden.

I det läge som regionen står inför är vi inte beredda att tillstyrka utökningarna eftersom information och beskrivning saknas vad gäller t. ex forsknings- och innovationsstrategins ekonomiska konsekvenser. Vi var för övrigt inte beredda att ställa oss bakom förslaget till strategi vid regionstyrelsens sammanträde. Att administration och framtagande av olika dokument kostar pengar vilket blir uppenbart och redovisas under anslagsposten.

Hållbarhetsprogram/bredbandsstrateg - en administrativ tjänst vid regionkontoret drar en uppskattad kostnad av 1,0 mkr. Om den uppgiften är korrekt så innebär det att 2,0 mkr läggs på programarbete för hållbarhet 2021 och 1 mkr 2022. Vad gäller bredbandsstrategen så har Länsstyrelsen en stor uppgift inom detta område.

Vi saknar redovisning över hur arbetet fördelas mellan regionens bredbandsstrateg och länsstyrelsens uppgifter. Utökningarna under de båda anslagsposterna sker på mycket lösa grunder och är enligt vår mening en felaktig prioritering samtidigt som det ligger effektiviseringskrav på alla verksamheter. Dessutom disponerar Regionkontoret anslag för projektmedel.

I vår budget redovisar vi ett nytt anslag, Forskning, samverkan, innovation och uppföljning till vilket vi anslår 5 mkr respektive år. Det finns behov av att i större utsträckning följa upp effekter av forskning. Dessutom behöver arbetet gällande innovationer på området hälsoteknik stärkas.

Vi anslår 1 miljon kronor per år för miljöarbete. För stärkt social hållbarhet finns medel inom det nya området "En tryggare och säkrare region".

I förvaltningens förslag fanns ett anslag till Ambulansflyg som för 2020 redovisades till 5 mkr per år som senare ändrades till 2 mkr per år. I styrets budgetförslag avsätts inga medel för att täcka ökade

kostnader för Svenskt Ambulansflyg och det faktum att stora investeringar nu görs i nya plan, anställning och utbildning av piloter samt att Svenskt Ambulansflyg även startar ett eget flygbolag.

Vi inför ett anslag och markerar att det kan bli aktuellt att regionen på grund av Svenskt Ambulansflygs tidigare agerande, som är en konsekvens av svag ägarstyrning, kan komma att vara tvungen att svara för regionens del av ett kommande underskott, under 2022, i verksamheten. Vi har varit tydliga med från våra två partier att vi anser det är en strategisk viktigt både ur ett patient- och verksamhetsperspektiv att flygplatsen i Västerås blir kvar och regionen ska vara medfinansierare av flygplatsen. För båda dessa ändamål anvisar vi 12 mkr per år.

Moderaterna och Kristdemokraterna avsätter extra medel för att stärka arbetet med cancervård och rehabilitering. Med anledning av pandemin har färre cancerfall upptäckts och det finns behov av att öka insatserna för att komma ikapp. Dessutom behövs särskilda satsningar för rehabilitering. Fem mkr avsätts per år under planperioden för detta ändamål.

Moderaterna och Kristdemokraterna har varje år avsatt extramedel för särskilda kö-satsningar för att arbeta bort vårdköerna. För 2021 finns extra statsbidrag avsatta, 106,7 mkr, utöver det som tidigare benämndes kö-miljarden, 80 mkr. Vår slutsats är att de nämnda anslagen mer än väl täcker de extrakostnader 2021 som Hälso- och sjukvårdsförvaltningen behöver för att arbeta bort vårdskulden på grund av pandemin och påbörja arbetet med att beta av tidigare kö. Särskilt fokus behöver läggas på BUP.

För 2022 finns ytterligare 106,7 mkr för att minska vårdskulden/uppdämt vårdbehov. För 2024 har styret inga medel avsatta ur "kö-miljarden". Det verkar som om styret anser att då är all vårdkö bortarbetad. Vi delar inte den uppfattningen utan anslår 15 mkr för detta ändamål 2024.

Ledningen för Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har ställt i utsikt att konsekvenserna av att planerade operationer, behandlingar, undersökningar och provtagningar som uppskjutits ska vara avklarade inom ett år. Det är en bra målsättning som vi naturligtvis står bakom. Våra förslag bygger på att det redan innan pandemin fanns en vårdkö omfattande 1000-tals västanlänningar. Vårt mål är en köfri vårdregion.

En effekt av vårt förslag att inrätta ett sjunde målområde kallad 'En tryggare och säkrare region' innebär att 11 mkr avsätts 2022 samt 17 mkr av per år 2023 och 2024 för att finansiera den högre ambitionsnivån som vi har inom området trygghetsskapande åtgärder.

Förslag till beslut

att ett nytt målområde inrättas benämnd 'En tryggare och säkrare region'

att under planperioden avsätta totalt 45 miljoner kronor för trygghet och beredskap.

Investeringar

Förslag investeringsramar

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Inventarier och utrustning	233	269	222	219
Byggnadsinvesteringar	818	782	778	881
varav akutsjukhus Västerås	344	437	471	547
varav ny sjukvårdsbyggnad Sala	200	67	0	0
Investeringar totalt	1 050	1 050	1 000	1 100

Under 2022 genomförs de sista faserna i nybyggnationen av Sala sjukhus till en kostnad av över 500 mkr. Samtidigt har pågått en parallell process med framtagande av underlag för nybyggnation av ett nytt akutsjukhus i Västerås, beräknat till en kostnad av 6,8 miljarder kronor som beräknas vara färdigställd omkring 2028.

Av förslaget till investeringsramar och de diskussioner som förts kan vi konstatera att det är hög tid att Region Västmanland bestämmer hur finansieringen av identifierade investeringar i byggnader, investeringar och utrustning ska gå till. Totalt sätt uppgår det framtida investeringsbehovet till mellan 16–20 miljarder kronor under de närmaste 12 åren. Behovet av nyinvesteringar i byggnader är stort eftersom nybyggnation sker cyklist i regionen och det var 30–40 år sedan sist. I takt med att det nya akutsjukhuset i Västerås färdigställs påbörjas investeringar i nytt sjukhus i Köping, upprustning av regionägda vårdcentraler och mycket annat.

Värt att notera är också eventuellt behov av att se över ökat behov av parkeringsplatser vid Västerås sjukhus. Detta måste göras skyndsamt.

Förslag låneramar

Förslag låneramar

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Ram 2021	Ram 2022	Behov 2023	Behov 2024
Bankkontokredit	1000	1000	1000	1000
Låneram	400	400	400	400
Investeringar totalt	1 400	1 400	1 400	1 400

Vi har vid ett antal tillfällen lyft frågan om hur de omfattande investeringarna i byggnader, utrustning och inventarier ska finansieras, utan större framgång bland de partier som för närvarande styr regionen. Av den anledningen och att frågan ska vara prioriterad i det fortsatta arbetet har vi valt att i årets budget presentera det vi anser vara den bästa lösningen för att säkra en långsiktig finansiering.

Till stor del måste investeringarna finansieras genom att regionen lånar upp medel på finansmarknaden. Regionen är medlem i Kommuninvest som idag är den institution som erbjuder de bäst villkoren på marknaden för den typ av långfristiga lån som regionen kommer att efterfråga. Det

är vår bedömning att regionen långsiktigt lånar upp den största delen av finansieringsbehovet via Kommuninvest.

Det är samtidigt vår bedömning att regionen ska ta vara på den möjlighet till "egenfinansiering" som finns. Vid årsskiftet den 31 december 2020 uppgick det bokförda värdet i pensionsmedelsportföljen till 5,9 mdr/kr. Den samlade pensionsskulden uppgick till 7,2 mdr/kr. Förvaltningen av pensionsmedel är uppdelade i flera delar för att öka riskspridningen, Tillgångsslagen är Aktier, Räntor samt Alternativa (fastighet).

Avkastningen på pensionsmedelsförvaltningen är bra och bidrar till regionens starka resultat. Det är då framförallt alla tillgångsslag utom räntor som för närvarande avkastar bra. Regionstyrelsen förväntas den 25 maj 2021 besluta att avsätta 350 miljoner kronor till pensionsmedelsförvaltningen på grund av/för att täcka ändring av ändringar i RIPS-regelverket med de konsekvenser som det medför. Värt att notera i sammanhanget är att regionen för närvarande inte har några större låneåtagande.

Räntedelen av pensionsmedlen uppgår till 1,9 mdr/kr som jämfört med övriga tillgångsslag har låg avkastning. Vi anser att regionen i takt med att lånebehovet ökar ska avyttra (till största delen) räntedelen i pensionsmedelsportföljen och istället låna upp/internlåna den delen.

Med anledning av de diskussioner som förts så vill vi klargöra att vi vänder oss emot att regionen slutar avsätta medel till pensionsmedelsportföljen för att istället använda avsättningarna för att finansiera nybyggnationer eftersom pensionsmedelsportföljen långsiktigt avkastar mer än alternativet att på så sätt minska lånekostnaden. Huruvida avsättning ska göras prövas varje år.

Ovanstående förslag innebär naturligtvis att den gällande finanspolicyn måste omarbetas.

Förslag till beslut:

att Region Västmanland tillsammans med övriga berörda regioner omarbetar finanspolicyn i enlighet med ovanstående.

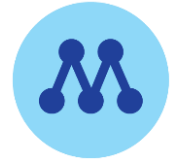

Förslag till Regionfullmäktiges beslut:

Moderaternas och Kristdemokraternas förslag till fullmäktiges beslut

1. Skattesatsen för den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten fastställs för år 2022 till 10,88 %.
2. Ram om 5,4 miljoner kronor till revisorerna 2022 fastställs.
3. Ram om 6,0 miljoner kronor till patientnämnden inklusive kansli 2022 fastställs.
4. Ramen för 2022 års investeringar fastställs till 1 050 miljoner kronor.
5. Planeringsunderlag för investeringar fastställs för 2023 till 1 000 miljoner kronor och för 2024 till 1 100 miljoner kronor.
6. Regionstyrelsen får i uppdrag att se över investeringsramarna och investeringsbehoven inför planperioden 2023 – 2025.
7. Regionstyrelsen har rätt att bevilja externa investeringar utanför beviljade ramar under förutsättning att full kostnadstäckning finns för investeringen.
8. Regionstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med investeringspolicyn fastställa investeringsplanen för 2022.
9. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att nyuppta lån, det vill säga öka regionens skulder under planperioden, med maximalt 400 miljoner kronor.
10. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under planperioden.
11. Bankkontokreditens storlek fastställs till maximalt 1 000 miljoner kronor.
12. Resultat-, kassaflödes- och balansbudget för 2022 samt planer för 2023 och 2024 fastställs, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.
13. 2022 års ramar samt planer för 2023 och 2024 för förvaltningarna fastställs, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.
14. 2022 års ramar samt planer för 2023 och 2024 för övrig verksamhet fastställs, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.
15. Budget för gemensamma kostnader och intäkter för 2022 samt planer för 2023 och 2024 fastställs, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.
16. Regionstyrelsen får i uppdrag att vid behov omfördela medel mellan de olika ramarna.
17. Regionstyrelsen får i uppdrag att fördela reserverade medel för satsningar till respektive verksamhet.
18. Regionstyrelsen får i uppdrag att fatta beslut om de medel som inte reserverats i anslaget till styrelsens förfogande.
19. Regionstyrelsen äger rätt att fördela ut tillkommande statsbidrag under året.
20. Regionstyrelsen får i uppdrag att se över driftsramarna inför planperioden 2023-2025.

Moderaterna och Kristdemokraternas förslag till fullmäktiges beslut

1. Resultatmål, indikatorer och uppdrag för samtliga målområden fastställs, med dom ändringar som följer med anledning av Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.
2. Fullmäktiges mål- och indikatoröversikt fastställs, med dom ändringar som följer med anledning av Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.
3. Kollektivtrafiknämnden, Kultur- och folkbildningsnämnden, Patientnämnden, Hjälpmedelsnämnden och Kostnämnden ska säkerställa att respektive nämnds förvaltning genomför givna uppdrag och åtgärder som bidrar till måluppfyllelse, enligt Moderaternas och Kristdemokraternas förslag samt till fullmäktige redovisa måluppfyllelse och resultat av givna uppdrag
4. Regionplan och budget 2022–2024 fastställs i sin helhet, enligt Moderaterna och Kristdemokraternas förslag.